

PISANII SÂNGEORZENE

- SPIRITUALITATE, ISTORIE ȘI TRADIȚIE LOCALĂ -

**ANUL V,
NR. 1(41),
IANUARIE
2016**

ÎN ACEST NUMĂR:

**EMIL PRECUP, DORIN DOLOGA, LEON PAVELEA,
IOAN MACAVEI, DR. A. P. ALEXI, N. DROC BARCIANU,
IUSTIN SOHORCA, OCTAVIAN SCRIDON,
ANTON BUGA, ALEXANDRU DĂRĂBAN**

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

ANUL V, NR. 1 (41), IANUARIE 2016

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor **FLORIN HODOROGA**
teolog **ALEXANDRU DĂRĂBAN**

REDACTIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: adaraban17@yahoo.ro;
alexandrudaraban53@gmail.com

TEHNOREDACTARE: Alexandru Dărăban
Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:
<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>
<http://en.calameo.com/accounts/3280504>
<https://pisaniisang.wordpress.com>

COPERTA I: DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, Fond *Emil Precup*

COPERTA IV: IOAN PETRI din Sângeorz-Băi la Palatul Parlamentului din București

Celelalte fotografii din cuprinsul revistei ne-au fost puse la dispoziție de domnul Dorin Dologa

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
-----------------------------	---

EDITORIAL

EMIL PRECUP , <i>Unchiul către nepot – I</i>	7
---	---

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

DORIN DOLOGA , <i>Conscripția de dare a satului Sângeorz-Băi din anul 1750 – VII</i>	11
LEON PAVELEA , <i>Din Districtul Năsăudului</i>	18
IOAN MACAVEI , <i>Năsăudul, Caransebeșul</i>	21
DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI , <i>Corespondență din Năsăud</i>	25

RESTITUIRI

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI , <i>Poporul român în oglinda poeziei sale</i>	28
N. DROC BARCIANU , <i>Bibliografie</i>	31
IUSTIN SOHORCA , <i>Jurnal de front – V</i>	35
OCTAVIAN SCRIDON , <i>O târzie aducere aminte</i>	44

RĂNILE COMUNISMULUI

ANTON BUGA , <i>Memoriu adresat Consiliului popular Sângeorz-Băi</i>	47
ALEXANDRU DĂRĂBAN , <i>Poezia sângeorzană aservită Comunismului în ziarul „Ecoul”</i>	50

UNCHIUL CĂTRE NEPOT

- I -

EMIL PRECUP

Am citit scrisoarea, în care sufletul disperat, declari că nu mai au nici un ideal, că ți-ai pierdut orice nădejde de mai bine în realizarea idealului nostru se năruie tot mai mult în fața realității tragice.

Dacă, în adevăr, ai simțit ceea ce mi-ai dezvăluit în scrisoare, atunci tu nu ești adevăratul ardelean tenace, dârz și perseverent în luptă pentru izbânda idealului național, așa cum au fost strămoșii noștri.

Individul, ca și poporul, nu pot trăi fără un ideal care să formeze obiectul străduințelor noastre superioare. Fără ideal nu se poate închipui progres, nici în viața individului, nici în cea a popoarelor.

Idealul este forța care dinamizează întreaga noastră activitate. Cei fără ideal în viață se pot compara cu o corabie care rătăcește pe valurile mării, la voia întâmplării. Drumul lor e plin de cotituri și de nesiguranță.

Neamul nostru s-a conservat în cursul veacurilor grație credinței nestrămutate în realizarea idealurilor sale. În scara de idealuri urmărite de neamul nostru, idealul cel mai mare, *de jalea cui ne-au răposat și moșii și părinții*, a fost idealul unității naționale care s-a înfăptuit, rând pe rând, trecând scara de idealuri intermediare, secundare.

Horia, Cloșca și Crișan, Tudor Vladimirescu, Avram Iancu, independența, regalitatea, anul 1918, ne evocă fapte și oameni care s-au pus în serviciul națiunii, s-au jertfit pentru libertate și unitate.

Școala a făcut educație tineretului în spiritul unității naționale. În această dorință au fost crescute multe generații. Numai astfel se explică entuziasmul cu care românii din Vechiul Regat au intrat în acțiune în anul

1916 și elanul cu care frații subjuogați i-au așteptat *cu inima la trecători*.

Nădejdea și credința tare în realizarea idealului național, le-am ținut trează conștiința națională și le-au întărit hotărârea și spiritul de jertfă. Acest spirit l-au trezit în sufletele românești elitele, care se ridicau peste ceilalți fii ai neamului prin caracterul lor, prin sentimentele, prin activitatea și viața lor pilduitoare și jertfelnică, prin altruismul lor. Acest spirit a înfăptuit România Mare. Acest spirit s-a născut și s-a răspândit în cursul veacurilor din inima Românismului, din Ardeal.

După anul 1918 a urmat o epocă de buimăceală, de delir, în care o nouă mentalitate cuprinde sufletele noastre. Sistemul politic de după război a adus în fruntea societății multe

elemente fără tradiție, nepregătite în lupta națională și cu idealul lor întemeiat pe demagogie și pe interesul egoist. Urmarea a fost scăderea nivelului moral al multor conducători, adormirea conștiinței naționale, a solidarității românești și trezirea unui nou ideal de aspirat, dorința de a ajunge domn, cu slujbă bine plătită, fără muncă, fără griji și fără nici un interes pentru neam, pentru patrie.

Mijlocul de înscăunare în aceste boierii erau diplomele și politica. Tineretul îmbătat de mirajul demagogiei profitoare, năpădește asupra Universităților, fără vocație, fără dorința de a se cultiva și cu singura dorință de a obține o diplomă care să-i dea dreptul la bugetul Statului și la ocuparea demnităților bănoase. În funcțiile Statului sunt căpătuți, cu preferință, partizanii politici, fără ideal, fără dragostea de muncă și de țară și fără orice considerație la cerințele vieții naționale, fără spiritul luptător al înaintașilor.

Credința, care ne-a conservat viața națională în trecut și ne-a ținut echilibrul sufletesc al unei vieți morale, viguroase, modeste, scade. Dispare omenia, bunul simț, sinceritatea și iubirea de frate. Învrăjbiți până la anarhie, politicește, ne cuprinde o toropeală generală și ne grupăm și pe confesiuni.

Elitele sociale, rând pe rând, dispar, făcând loc egoistului, demagogului interesat, în vreme ce minoritarii și dușmanii noștri se organizau, munceau, exploatau slăbiciunile noastre și se consolidau în vederea idealului ce urmăreau. În această situație ne-au surprins evenimentele din anul 1940, care au adus cu sine ciuntirea patriei noastre întregite cu mari jertfe de înaintașii noștri și refugiul nostru cu neajunsurile și greutățile de care te plângi.

Suferința oțelește. Suferința, totdeauna, aduce viață nouă. Prin ea simțim zvâcnirea unui individ spre cucerirea unui nou ideal, prin elitele conducătoare ale zilei de azi, capabile și ele de eroismul și spiritul de jertfă al generațiilor luptătoare din trecut.

Despre formarea și menirea acestor elite noi de care are nevoie și pe care le așteaptă neamul nostru, astăzi și în care sper că dorești să intri și tu, alături de toți cei ce simt românește și ardeleneste, îți voi scrie în scrisoarea următoare¹.

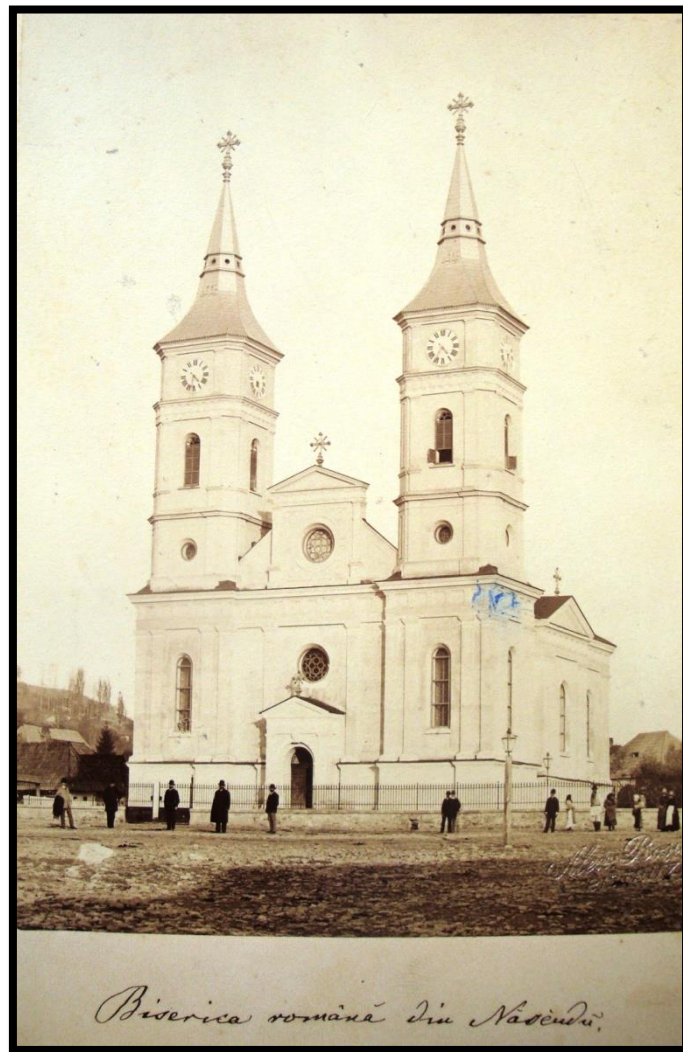
(Va urma)

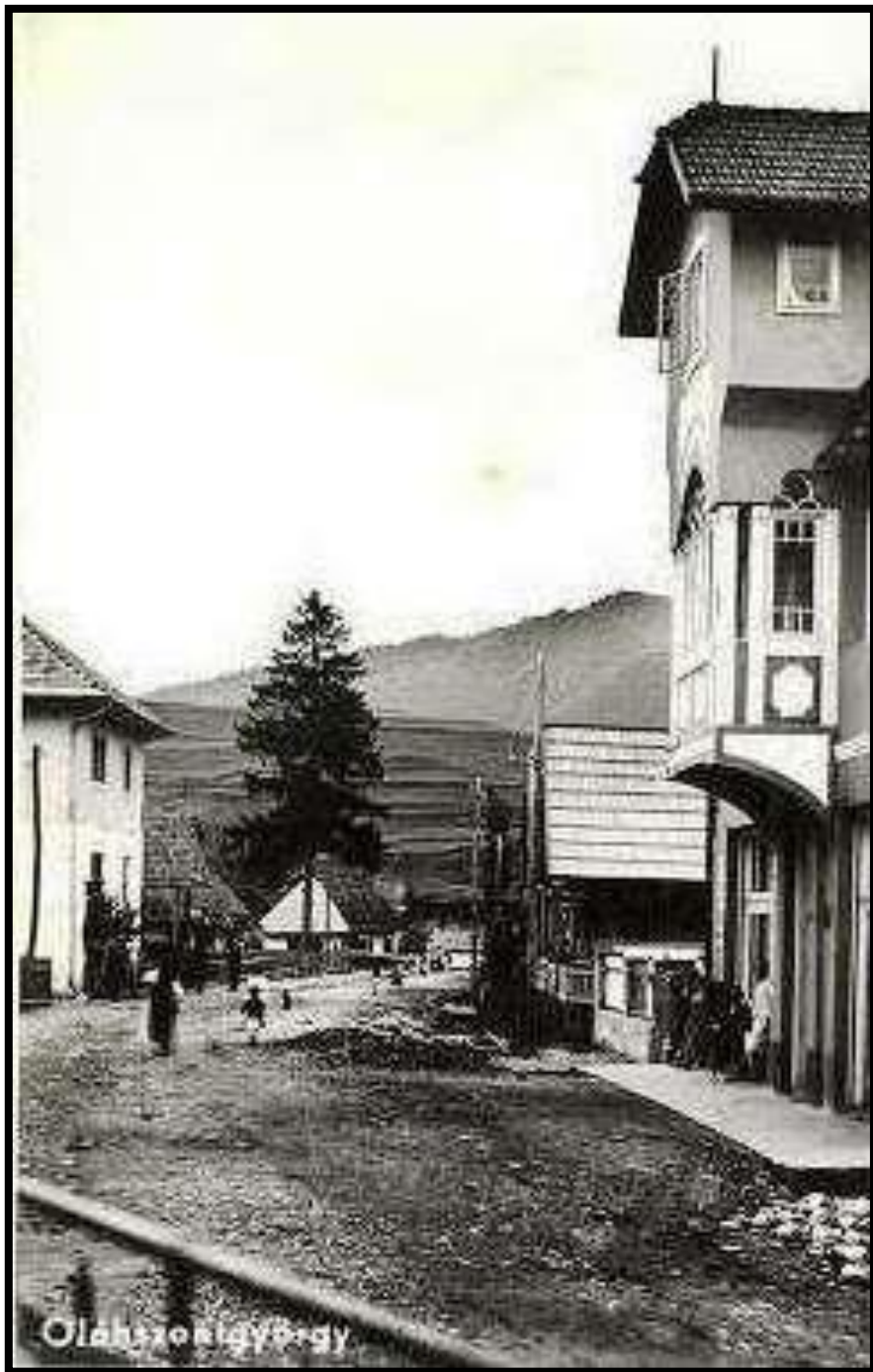
¹ *Ardealul*, București, Anul III, 1943, nr. 18 (1 mai), p. 6.

BISERICĂ

ȘCOALĂ

SOCIETATE

CONSCRIȚIA DE DARE A SATULUI SÂNGEORZ BĂI DIN ANUL 1750

(VII)

Dorin Dologa

Conscripția de dare a satului Sângeorz Băi din anul 1750 ne oferă o serie de informații de ordin economic în primul rând, dar și informații de ordin bisericesc și școlar. Conform conscripției la Sângeorz Băi românii posedau 155 de sesii, 254 de case, terenuri cu o capacitate agricolă de 895 de cubuli și 3 mierțe, fânețe de 970 de care, 292 de boi, 243 de vite, 133 de juninci, 2360 de oi și capre, 54 de porci și 161 de stupi de albine. Aceștia fuseseră impuși în anul 1748 la plata unei dări de 1359 florini și 42 de creițari, din care aveau în anul 1750 o restanță de 1189 florini și 49 de creițari, iar în anul 1749 fuseseră impuși la plata unei dări de 1739 florini și 14 creițari, din care aveau în anul 1750 o restanță de 217 florini și 39 de creițari¹. Suprafețele de teren deținute de români erau de aproximativ 450 de iugăre. În ceea ce privește fânețele, de pe cinci iugăre de teren de clasa întâi se puteau obține cincisprezece care. De pe terenurile de clasa a doua pentru obținerea a cincisprezece care de fân erau necesare 5 5/8 iugăre, în cazul terenurilor de clasa a treia erau necesare 7,5 iugăre, iar în cazul terenurilor de clasa a patra erau necesare 11 ¼ iugăre². În zona Sângeorz Băi terenurile aveau o productivitate mai redusă. Cele 970 de care de fân se obțineau de pe 363,42 iugăre dacă socotim terenurile de categoria a doua, de pe 485 de iugăre dacă socotim terenurile de clasa a treia, sau de pe 727, 5 iugăre dacă socotim terenurile ca fiind de categoria a patra. Terenurile din zona Sângeorz Băi erau socotite probabil ca fiind de categoria a treia. Acest lucru înseamnă că pe lângă cele 450 de iugăre de teren arabil, în anul 1750 românii posedau circa 485 de iugăre de fânaț. Se observă faptul că terenurile arabile erau aproximativ egale cu fânețele. Acest lucru înseamnă că locuitorii cultivau atâta teren cât era necesar pentru asigurarea hranei lor și a animalelor.

O categorie aparte o alcătuiau văduvele, care dețineau două zeci și nouă de case, terenuri arabile de 79 de cubuli și 2 mierțe (circa 40 de iugăre), fânețe de 67 de care, 11 boi, 20 de vite, 3 juninci, 75 de oi și capre, 2 porci și 6 stupi de albine³.

Militarii nu dispuneau decât de doi boi și o vită⁴. Ei erau scutiți de plata dărilor.

¹ Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale (în continuare S.J.B.N.A.N), *Colecția personală Iulian Marțian*, registrul 223, f. 35.

² Ștefan Buzilă, „Documente bisericesti”, în *Arhiva Someșană*, Nr. 17, Năsăud, 1933, p. 239.

³ S.J.B.N.A.N., *Colecția personală Iulian Marțian*, registrul 223, f. 35.

⁴ *Ibidem*, f. 35.

Din conscripție aflăm că la Sângeorz Băi funcționau șase preoți greco-catolici, un călugăr și un dascăl. Preoții greco-catolici aveau cinci sesii, șase case, terenuri cu o capacitate de 36 de cubuli, 21 de boi, 14 vite, 7 juninci, 74 oi și capre, 17 porci și 27 de stupi de albine. Preoții, călugărul și dascălul erau scutiți de plata dărilor¹.

Redăm în continuare conținutul conscripției de dare a satului Sângeorz Băi din anul 1750²:

	Nomina Patrum et Matrum familias Contribuentium ³ (Numele după tată și după mamă al familiei contribuitoare)	Sesiile ⁴	Domeziile ⁵	Agorum Univerſim Capacitas ⁶		Tritici ⁷		Pro Ver nali Semi nura, exce pto mi lio, kuku ruz ⁸		Mili, & kukuruz Seminat ura in Granis importa t ⁹	Foeneta Curru m ¹⁰	Boves ¹¹	Vaccinae ¹²	Iuven cae & hinnulae & tri um annoru m & majores ¹³	Oves, caprae ¹⁴	Porci duorum annoru m, & majores ¹⁵	Apum alvearia ¹⁶
				c ¹⁷	m	c	m ¹⁸	c	m	m							
	Eorum vidua ¹⁹																
297	Szenji a Poppi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
298	Varvara a Poppi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
299	Axinna Clipatae	-	-	2	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	15	-	-
300	Mariutza a Ruszi	-	-	-	-	-	-	4/16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
301	Nasztasia Puschkaschulu j	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
302	Maria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹ *Ibidem*, f. 35.

² Deoarece formularul este destul de întins el este prezentat sub forma a două părți; în prima parte este prezentată producția agricolă a locuitorilor, iar în a doua impozitul.

³ Numele după tată și după mamă al familiei contribuitoare de dare.

⁴ Sesiile.

⁵ Casa pe care o posedă.

⁶ Capacitatea agricolă generală.

⁷ Grâu.

⁸ Semănături de primăvară, cu excepția meiului și cucuruzului.

⁹ Cantitatea de sămânța de mei și cucuruz care produce recolta.

¹⁰ Care de fân.

¹¹ Boves, equi & equa e iugales inferioris sortis – boi de jug, cai și iepe de înhămat de categorie inferioară.

¹² Vite.

¹³ Viței, vițele de trei ani și mari

¹⁴ Oi, capre.

¹⁵ Porci de doi ani și mari.

¹⁶ Stupi de albine.

¹⁷ Un cubul, numit și câblă sau găleată avea o capacitate de 8 mierțe, având circa 160 de litri – Nicolae Stoicescu, *Cum măsurau strămoșii. Metrologia medievală pe teritoriul României*, Editura Științifică, București, 1971, p. 190.

¹⁸ Mierța avea circa 16 cupe, adică aproximativ 22,5 litri – *Ibidem*, p. 199.

¹⁹ Văduva lor.

303	Gachi a Lisu	-	-	5	-	-	-	-	-	4/16	2	-	1	-	-	-	-
304	Soffrona a luj Maxim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
305	Anutza Illÿes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Reducti Milites Springeriani¹																
306	Blaga	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
307	Kasvaj Mihálj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
308	Ignat Huszár	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Parochi Graeci Ritus Uniti																
309		1	1	9	-	2	-	5	2 8/16	-	7	5	3	5	32	8	6
310		1	1	6	-	-	2	6	1 10/16	6/16	6	2	1	-	71	4	3
311		1	1	1	-	2	1	1	2 8/16	-	1	5	3	-	-	3	3
312		1	1	6	-	1	-	3	3	4/16	6	3	3	-	71	1	8
313		-	1	3	-	1	1	2	4/16	6/16	5	2	1	-	-	-	2
314		1	1	10	-	1	2	2	2	8/16	6	4	1	-	-	-	5
315		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
316		-	-	1	-	-	2	2	2 7/16	6/16	1	-	2	2	-	1	-

	Nomina Patrum et Matrum familias Contribuentium (Numele după tată și după mamă al familiei contribuitoare de dare)	Contributio universim, & Restantiae (Dare totală și restanțe)					
		Anni 1748			Anni 1749		
		Impositio (Impozit)		Restantia (Restanță)	Impositio (Impozit)		Restantia (Restanță)
		Rh. fl. ²	Xri ³	Rh. fl.	Rh. fl.	Xri	Rh. fl.
	Eorum vidua ⁴						
297	Szenji a Poppi ⁵	Pagus ex Comiseratione nihil imposuit ⁶ .					
298	Varvara a Poppi ⁷	Non ad fuit ⁸ .					
299	Axinna Clipatae	5	10	-	5	37	4/8
300	Mariutza a Ruszi	Mendica ⁹ .			Mendica ¹⁰ .		
301	Nasztasia Puschkaschuluj ¹¹	Pagus ex Comiseratione nihil imposuit.					
302	Maria ¹²	Deserta a Marita. Pagus nihil imposuit.					
303	Gachi a Lisu	3	5	-	3	11	2/8
304	Soffrona a luj Maxim ¹³	Pagus ex Comiseratione nihil imposuit.					
305	Anutza Illÿes ¹⁴	Pagus ex Comiseratione nihil imposuit.					
	Reducti Milites Springeriani						
309	Blaga	Sua reductus Miles Springerianus nihil contribuit ¹⁵ .					
310	Kasvaj Mihálj	Sua reductus Corporalis Springerianus nihil contribuit ¹⁶ .					

¹ Soldat în retragere.

² Florini renani.

³ Crețari.

⁴ Văduva lor.

⁵ În document există mențiunea Debilis persona (persoană care suferea de o afecțiune).

⁶ Satul și comisia nu a impus-o la plata impozitului.

⁷ În document există mențiunea Advena (Străin).

⁸ Nu a fost (impusă).

⁹ Sărac.

¹⁰ Sărac.

¹¹ În document există mențiunea Debilis persona (persoană care suferea de o afecțiune).

¹² În document există mențiunea Pagus nihil imposuit (Satul nu l-a impus cu nimic).

¹³ În document există mențiunea Debilis persona (persoană care suferea de o afecțiune).

¹⁴ În document există mențiunea Mendica (Sărac).

¹⁵ Nu contribuie cu impozit fiind militar în retragere.

¹⁶ Nu contribuie cu impozit fiindcă a făcut parte din trupe și fiind în retragere.

311	Ignat Huszár	Sua reductus Miles Springerianus nihil contribuit ¹ .						
	Parochi Graeci Ritus Uniti ²							
309	³	-	-	-	-	-	-	
310	⁴	-	-	-	-	-	-	
311	⁵	-	-	-	-	-	-	
312	⁶	-	-	-	-	-	-	
313	⁷	-	-	-	-	-	-	
314	⁸	-	-	-	-	-	-	
315	⁹	-	-	-	-	-	-	
316	¹⁰	-	-	-	-	-	-	

Nomin a Patru m et Matru m familia s Contri buenti um ¹¹	Se sio nes ¹²	Dom us habi tatio num ¹³	Agroru m Univer sim Capacita s ¹⁴		Tritici ¹⁵		Pro Ver nali Semi na tura, exce pto mi lio, kuku ruz ¹⁶		Mili, & kukuruz Seminatur a in Granis importat ¹⁷		Foen eta Curr uum ¹⁸	Molarum farinacear um, contuforia rum & ferariarum proventus annuus in paratis computand us conjunctural iter		Bove s... ¹⁹	Vacc ae ²⁰	Iuve n ci, iue n cae & hinn ulae &tri um anno rum & majo res ²¹	O ves, caprae ²²	Porc i duor um anno rum, & majo res ²³	Ap um alv ear ia ²⁴
			c ²⁵	m	c	m ²⁶	c	m	c	m		R fl.	Xri						
Valach i	155	254	895	3	78	2 15/16	543	3 12/16	7	2 3/16	970	26	50	292	243	133	2360	54	161

¹ Nu contribuie cu impozit fiind militar în retragere.

² Preoți uniți de rit grecesc (greco-catolici).

³ În document există mențiunea Parochus fungens (Preot în funcție).

⁴ În document există mențiunea Parochus fungens (Preot în funcție).

⁵ În document există mențiunea Parochus fungens (Preot în funcție).

⁶ În document există mențiunea Parochus fungens (Preot în funcție).

⁷ În document există mențiunea Parochus fungens (Preot în funcție).

⁸ În document există mențiunea Parochus fungens (Preot în funcție).

⁹ În document există mențiunea Caluger (Călugăr).

¹⁰ În document există mențiunea Ludi Magister (Dascăl).

¹¹ Numele după tată și după mamă al familiei contribuitoare de dare.

¹² Sesia.

¹³ Casa pe care o posedă.

¹⁴ Capacitatea agricolă generală.

¹⁵ Grâu.

¹⁶ Semănături de primăvară, cu excepția meiului și cucuruzului.

¹⁷ Cantitatea de sămânța de mei și cucuruz care produce recolta.

¹⁸ Care de fân.

¹⁹ Boves, equi & equa e iugales inferioris sortis – boi de jug, cai și iepe de înhămat de categorie inferioară.

²⁰ Vite.

²¹ Viței, vițele de trei ani și mari

²² Oi, capre.

²³ Porci de doi ani și mari.

²⁴ Stupi de albine.

²⁵ Un cubul, numit și căblă sau găleată avea o capacitate de 8 mierțe, având circa 160 de litri – Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 190.

²⁶ Mierța avea circa 16 cupe, adică aproximativ 22,5 litri – *Ibidem*, p. 199.

Eorum Vidua	17	29	72	2	2	4/16	34	7/16	-	1 13/16	61	-	-	10	19	3	60	2	6
Propriis Domibus Carentes ¹	-	-	27	-	4	4/16	25	1 4/16	-	2	25	-	-	12	17	6	117	-	10
Eorum Vidua	-	-	7	-	-	-	-	4/16	-	4/16	6	-	-	1	1	-	15	-	-
Reducti Milites Springeriani	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Parochi Graeci Ritus Uniti	5	6	36	-	9	-	24	2 5/16	-	1 14/16	32	-	3	21	14	7	74	17	27

Nomina Patrum et Matrum familias Contribuentium (Numele după tată și după mamă al familiei contribuitoare de dare)	Ahenorum Braxatoriorum annuus reditus coniecturaliter		Cacaborum Ustoriorum annuus proventus coniecturaliter		Contributio universim, & Restantiae (Dare totală și restante)					
					Anni 1748		Anni 1749			
					Impositio (Impozit)		Restantia (Restanță)	Impositio (Impozit)		Restantia (Restanță)
	Rh. fl. ²	Xri ³	Rh. fl. ⁴	Xri ⁵	Rh. fl. ⁶	Xri ⁷	Rhfl.	Rh. fl.	Xri	Rh fl.
Valachi	2	-	-	-	1359	42	7/8	1739	14	1/8
Eorum vidua	-	-	-	-	100	50	-	120	45	7/8
Propriis Domibus Carentes	-	-	2		39	1	3/8	50	34	2/8
Eorum Vidua	-	-	-	-	8	15	-	8	48	6/8
Reducti Milites Springeriani	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Parochi Graeci Ritus Uniti	1	-	3	8	-	-	-	-	-	-

¹ Cei care nu dispuneau de o casă proprie.

² Florini renani.

³ Creițari.

⁴ Florini renani.

⁵ Creițari.

⁶ Florini renani.

⁷ Creițari.

	Nomina Patrum et Matrum familias Contribuentium ¹	Sesio ²	Domus habitatorum ³	Agrorum Unversim Capacitas ⁴		Tritici ⁵		Pro Vernali Seminata, excepto milio, kukuruz ⁶		Milio, & kukuruz Seminata in Granis importat ⁷	Foeneta Curru ⁸	Boves ⁹	Vaccas ¹⁰	Iuvencae & hinnulae & trium annorum & majores ¹¹	Oves, caprae ¹²	Porcuduorum & majores ¹³	Apum alvearia ¹⁴
				c ¹⁵	m	c	m ¹⁶	c	m	m							
	Extranei possidentes ¹⁷																
317	Lupul Balaja ¹⁸ Iuj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/2	-	-	-	-	-	-
318	Nicolaj Rognan ¹⁹	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
319	Gavrilla Kottul ²⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
320	Iljes Moldovan ²¹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
321	Vasila Semsorzanul ²²	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
322	Gavrila Semsorzan ²³	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
323	Nicolaj	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹ Numele după tată și după mamă al familiei contribuitoare de dare.

² Sesia.

³ Casa pe care o posedă.

⁴ Capacitatea agricolă generală.

⁵ Grâu.

⁶ Semănături de primăvară, cu excepția meiului și cucuruzului.

⁷ Cantitatea de sămânța de mei și cucuruz care produce recolta.

⁸ Care de fân.

⁹ Boves, equi & equa e iugales inferioris sortis – boi de jug, cai și iepe de înhămat de categorie inferioară.

¹⁰ Vite.

¹¹ Viței, vițele de trei ani și mari

¹² Oi, capre.

¹³ Porci de doi ani și mari.

¹⁴ Stupi de albine.

¹⁵ Un cubul, numit și câblă sau găleată avea o capacitate de 8 mierțe, având circa 160 de litri – Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 190.

¹⁶ Mierța avea circa 16 cupe, adică aproximativ 22,5 litri – *Ibidem*, p. 199.

¹⁷ Posesori din afară (din afara localității).

¹⁸ În document există observația Incola Pagi Ilva Jure Hereditario (Locuitor al satului Ilva, <posesor> cu drept ereditar).

¹⁹ În document există observația Incola Pagi Ilva Jure Hereditario (Locuitor al satului Ilva, <posesor> cu drept ereditar).

²⁰ În document există observația Incola Pagi Rodna Jure Hereditario (Locuitor al satului Rodna, <posesor> cu drept ereditar).

²¹ În document există observația Incola Pagi Major Jure Hereditario Hereditario (Locuitor al satului Maieru, <posesor> cu drept ereditar).

²² În document există observația Incola Pagi Major Jure Hereditario Hereditario (Locuitor al satului Maieru, <posesor> cu drept ereditar).

²³ În document există observația Incola Pagi Major Jure Hereditario Hereditario (Locuitor al satului Maieru, <posesor> cu drept ereditar).

	Gaspar ¹	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
324	Todor Klomposch ²	-	-	6	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
325	Luka Balaka ³	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
326	Luka Balaka ⁴	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
327	Vasila Semsorzan ⁵	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-

Prasentem Conscriptionem et Publicorum Proventuum annotationem fideliter a nobis expedita esse, fide nostra mediante attestamus Signatum Bistritz Die 28 Novembr. Anno 1750

Samuel Schuller

Jurat Senat

Georgius Decani

Juratus Senat

Samuel Schanckebanck

Jurat Actuarius⁶

Conscripția de dare din anul 1750 a satului Sângeorz Băi conturează imaginea unui sat destul de bine populat pentru vremea respectivă. Locuitorii cultivau atâta teren cât le era necesar pentru asigurarea hranei lor și a animalelor. Dărilor erau fixate în funcție de mărimea terenurilor și numărul de animale deținute de contribuabili. În anul 1758 fiecare gospodărie trebuia să plătească indiferent de starea materială a familiei respective o dare de 3 florini renani. Fiecare văduvă trebuia să plătească o dare de 1 florin și 30 de creițari. Pentru doi boi se plăteau 3 florini, pentru o vită un florin, pentru 10 oi 1 florin, pentru un porc 7 creițari, pentru un stup de albine 7,5 creițari⁷. Valorificarea produselor agricole și animaliere pe piața orașelor se făcea cu siguranță, locuitorii având nevoie de bani pentru plata dărilor, dar era destul de anevoioasă datorită distanței și a prețurilor destul de reduse ale produselor lor. Din aceste motive suprafețele cultivate nu erau foarte mari. Imaginea generală era a unei economii de subzistență, a unei societăți țărănești, în care ritmul vieții era fixat de muncile agricole.

¹ În document există observația Incola Pagi Major Jure Hereditario Hereditario (Locuitor al satului Maieru, <posesor> cu drept ereditar).

² În document există observația Incola Pagi Major Jure Hereditario Hereditario (Locuitor al satului Maieru, <posesor> cu drept ereditar)..

³ În document există observația Incola Pagi Major Jure Hereditario Hereditario (Locuitor al satului Maieru, <posesor> cu drept ereditar).

⁴ În document există observația Incola Pagi Major Jure Hereditario Hereditario (Locuitor al satului Maieru, <posesor> cu drept ereditar).

⁵ În document există observația Incola Pagi Major Jure Hereditario Hereditario (Locuitor al satului Maieru, <posesor> cu drept ereditar).

⁶ Jurat contabil (sau secretar); S.J.B.N.A.N., *Colecția personală Iulian Marțian*, registrul 223, f. 34-35;

⁷ Virgil Șotropa, „Revolta districtului năsăudean 1755-1762”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică-culturală*, Nr. 22, Năsăud, 1937, p. 142.

Din Districtul Năsăudului

- Năsăud în octombrie 1866 -

Leon Pavelea

Cu durere am citit în prețuitul nostru jurnal „Albina” corespondența din Năsăud din septembrie 1866 scrisă de mai mulți grăniceri - despre care mă îndoiesc și până nu voi fi convins apriat, nu voi crede - văzând cum că astfel de incidente, bagatele și certe personale iscate între două persoane, se bucina în lumea largă cu tendințe răutăcioase. Nu voi a mă demite în criticarea acelei corespondențe peste tot, pentru că cred că aceasta ne va sosi de la alte persoane mai competente, ci numai încât se face amintire de persoana mea în aceea, voi a răspunde pe scurt. Se zice, adică în acea corespondență că „D-l Buzdug provoca pe d-l Pavelea că în onoarea și conștiința sa de profesor și preot să mărturisească dacă a vorbit neadevărul. D-l Pavelea, bag seamă, în dubla sa dependență față cu d-l vicar prefer astădată a tăcea tăcerea peștelui”, în adevăr precum atunci așa totdeauna, decât a vorbi vorbe vătămătoare și nesocotite am mai vrut și vreau a tăcea tăcerea peștelui și a nu vorbi. Fiindcă însă acum chiar și despre tăcerea mea în obiectul amintit în acea corespondență se face amintire în public, nu voiesc dar a tace, ci a vorbi.

În ședința Comitetului administrator de fondurile școlare grănicerești ținută în 17 august alegerea a doi profesori gimnaziali dădea în adevăr însă la multe păreri și dispute, în urma dezbătându-se lucrul din fir în păr de către bărbații competenți și interesați de binele și înflorirea școlilor noastre, se afla de bine, - însă nu tocmai din acel motiv care-l produce corespondentul, ci din alte cauze - ca d-l vicar se mai suplinească postul de director și catihet la gimnaziu, la alta concluzie venită chiar și în alte conferințe și consfătuiri private înainte de a se aduce acest lucru pe tapet înaintea comitetului, la care după cum îl numește d-l Buzdug cu alții mulți grăniceri „după culise”, chiar și d-sa lua parte. În ședința comitetului d-l Buzdug nu se îndestuli, ci începu a-și vărsa veninul asupra d-lui vicar către care acum de un timp nutrește un urs, și pofta de răzbunare la orice ocazie, după cum știm cu toții, și începând de la personalitate nu se sfii a calomnia întreg statul preoțesc, zicând cum că preoților nu este de a se concede instruirea tinerimii, și cum că preoții nu sunt apți de a educa o junime școlară, etc., aruncând cea mai mare infamie asupra statului preoțesc. Acest lucru poate fi orice de la un om, numai onest nu, care însușire văd că și-o atribuie d-l Buzdug în corespondența amintită. A înfiera, a dejosi și a calomnia un stat a cărui merite, vorbind numai de clerul român față cu națiunea, sunt recunoscute și trebuie să fie recunoscute de către toți bine și drept simțitor, zic nu e onestitate! Au oare nu acestui stat are chiar și d-l Buzdug ca fiu de preot a-și mulțumi existența sa? De nu cumva d-lui pe clerul român ortodox îl ia sub excepție. Apoi ce să vezi, voind d-l Buzdug a argumenta furioasa sa vorbire și provoca la subscrisul ca

preot și profesorul să fie judecător între d-l și d-l vicar, și să argumentez cum că progresul din regiune nu a fost îndestulător, frumoasă apucătura!! Firește ce era să fac? A răspunde ca preot peste care o stat cu puțin înainte aduse sentința de moarte, am cugetat în adevăr prin tăcere a respinge astfel de calomnie, și într-atâta de puțin a le considera, încât nu le-am aflat de demne a spenda cuvinte pentru de a răspunde, ci mai mult am cugetat „Doamne iartă-i ...”, de altă parte a răspunde ca profesorii și a califica progresul d-lui vicar ca profesori și catihet înaintea comitetului zic nu era cu cale cu atâta mai vârtos onest din partea mea, precum a fost cu atât mai puțin din partea aceluia care mă provoca la astfel. A judeca peste abilitatea unui individ care împreună cu mine conclucra ca ales de către întreg comitetul în corul profesoral nu e competența mea, dar nici a d-lui Buzdug, ci a direcțiilor școlare supreme, iar de cumva acesta aș face-o ar fi vorbe aruncate în vânt și fără nicio valoare, pe care nimeni n-ar da un ban rău, au nu tot așa merge și la direcțiile d-voastre d-l Buzdug? Dacă dar aceste motive mă reținură de a-ți face plăcerea și a-ți răspunde, pentru care însă nu fi supărat căci în alte lucruri fiind întrebat nu te voi necăji cu tăcerea peștelui, cum o numești. De alta între pe cum atunci așa și acum nu-mi pot imagina, cum? Pe ce cale? Și de unde și-a luat d-l Buzdug însă zic se provoca la subscrișul în vorbirea d-lui, în adevăr, dar aceasta era pentru mine perplexitate mare. Către persoana d-lui vicar am fost totdeauna cu cea mai mare reverență, nu pentru dublă dependență, cum zice autorul corespondenței, unde rătăcește foarte, nefiind aceea dublă cum cugetă, ci pentru multele merite a d-lui vicar față cu districtul și școlile acestuia, nu am criticat și calomniat pe d-l vicar nici în calitatea sa de profesori nicăieri, nici înaintea d-lui Buzdug, așadar nu am știut cum tocmai trebuia să fac destul d-lui Buzdug și să-i răspund.

Să punem, de exemplu, cum că eu între ceva discurs privat cu d-l Buzdug aș fi criticat peste progresul din religiunea propusă de d-l vicar, poftim apoi iar aceasta cuviința aceea ce vorbești cu cineva între patru ochi a te da la gol înaintea unui public. Ar fi bărbăția, ba ar fi onestitate aceasta? E drept cum că pe preparanții la căminul de vară i-am amoniat. Din confidența ce o am față cu d-l vicar, pentru răspunsurile cele necorespunzătoare din religiune, însă aceasta am făcut-o numai față cu nealergarea lor, departe să fi fost a critica pe catihet, care a o face de o parte nu eram competent, de alta însumi am recunoscut din materia propusă cu toată diligența de către d-l catihet cum că a corespuns mai presus obligațiunii sale, ci numai într-atâta m-am indignat fiindcă niște tineri acum dezvoltati, pe care nu e lipsă a-i face cu sila să învețe, și care tocmai se pregătesc la o carieră atât d momentosă și delicată, nu au pus destulă pondere pe studiul religiunii. În urmă voi să observ din parte-mi și aceea cum că cauza și păcatul ăstor frecări în comitet cu atât mai tare le poartă d-l Buzdug, cu cât că însuși d-lui a fost încredințat cum că comitetul nu putea lucra altminteri decât cum a lucrat, așadar era de prisos vorba și astâmpărarea mâniei, fără doar numai să fie cu vorba, bunăoară ca și în anul trecut alegându-se prin majoritatea absolută a voturilor de profesor Maxim Pop și Ioan Papiu neputând d-l Buzdug avea altceva în contra abilității lor, decât numai urând și neputând suferi aceea că sunt din statul preoțesc necăjit peste măsură se exprima cum că comitetul vrea să întemeieze aici o propagandă prin alegerea profesorilor din statul clerical. Acesta e răspunsul meu la care numai a strâns și nu cu plăcere m-am determinat a-l da

Din Districtul Năsăudului - Năsăud în octombrie 1866

publicității, pe lângă care închei cu dorința cum că și d-l Buzdug de aci înainte să fie mai tolerant în privința omenimii și să-și depună ura de lături ce o are în contra preoțimii, către care ar trebui să fie mai cu respect, nefăcându-i altmintrelea aceasta nimica rău căci, nu e mai frumos decât a avea o inimă bună, nobilă și cultă. Tot lucrul are timpul său, să ne corijăm defectele, dacă sunt, între pereții noștri mai înainte de a face șfară în țară. Aducă-și fiecare aminte de maxima latinului „concordia parvae res crescunt, discordia autem maximae dilabuntur”^{1,2}.

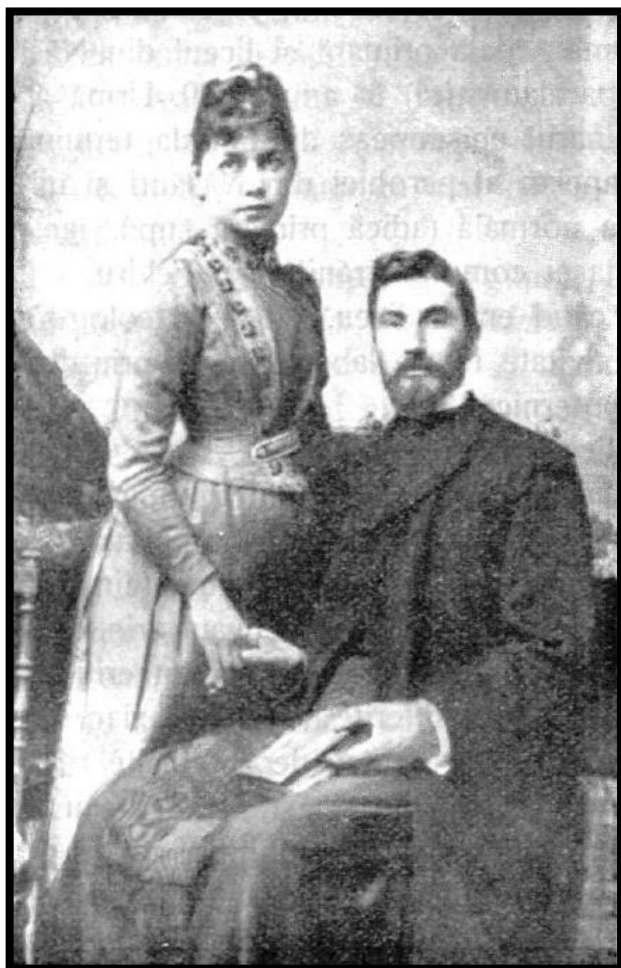

¹ Concord face lucrurile mici să prospere, în timp ce dezacordul dintre cele mai mari lucruri, pentru a ruina.

² *Albina*, Viena, Anul I, 1866, nr. 77 (9/21 octombrie), pp.2-3.

Năsăud, Caransebeș

IOAN MACAVEI¹

Două centre culturale românești care în istoria militară a monarhiei ocupă două pagini pline de glorie. Două centre românești care, sub toate împrejurările politice din acest stat, au jucat însemnate roluri.

Încă de pe timpul granițelor militare, aceste două centre erau privite din partea românilor cu oarecare mândrie. Luptându-se pe câmpul de glorie, cu multă bravură, au știut câștiga grănicerii români, atât simpatia și încrederea Înalțului Tron, cât și încrederea românilor. Și au și fost grănicerii români credincioși patriei, Tronului și neamului lor. Pentru această credință, Monarhul nostru a și distins pe grăniceri cu frumoase averi, din care să guste dâșii și adevărații lor următori.

Numai grănicerii și descendenții lor!

Și până sub actualul guvern liberal, grăniceri și, respectiv, descendenții lor s-au și folosit de toate averile

grănicerești, exclusiv, numai dâșii singuri. Românii din Năsăud, pe timpul constituției ardelenesti la anul 1863, au pus temelie unui gimnaziu românesc din care, spre lauda fondatorilor și patronilor acestui gimnaziu, precum și spre onoarea noastră națională, a ieșit un frumos număr de tineri care, în practica vieții, se pot lăuda cu numeroase și temeinice cunoștințe. Românii de la Caransebeș, pe lângă toate opintirile lor, până în ziua de astăzi, liberalul guvern nu voiește să dea loc cererii lor pentru deschiderea unui palat cultural românesc.

¹ Preotul Ioan Macavei, 1859—1894. Fotografia aceasta a părintelui Ioan Macavei, este de la 1 Ianuarie 1891 pe când era în temnița din Seghedin. Alături de soția sa, Paulina, din frunțașă familie grănicerească a Mihăilășilor ([https://www.academia.edu/10359848/Moisil - Figuri grănicerești năsăudene - Preotul Ioan Macavei](https://www.academia.edu/10359848/Moisil_-_Figuri_granicerești_năsăudene_-_Preotul_Ioan_Macavei)).

Și totuși, maghiarii au cutezarea a se numi cei mai toleranți și mai liberali oameni de pe fața pământului.

Și, dacă, vom cugeta la bărbăteasca rezoluție a grănicerimii, prin care dânsa renunța de la banii ce i se completau în virtutea serviciului de o sută de ani, iar aceasta întru punerea temeliei culturii românești, trebuie în acel timp să ne uităm cu oarecare milă la grănicerii secui care, primind banii, i-au împărțit cei nedreptățiți ei între ei, fără a avea în vedere nobilul scop de care erau inspirați românii.

Cultura românească își începe binecuvântatele sale roade în aceste ținuturi. Școlile populare confesionale încep a înflori, poporul începe a învăța carte românească și a-și însuși cu îmbelșugare cunoștințe despre drepturile sale cetățenești.

Progresul ce a început a se face în aceste ținuturi a fost bătător la ochi. Guvernul, prin oamenii săi, nu putea suferi aceste progrese pe căile aceste atât de inocente. S-a cugetat puțin și, ca mijloc de a conturba pacea, a aflat cu cale în ținutul Năsăudului, - acolo unde învățătorii sunt plătiți din fondurile scolastice confesionale de la două-trei și patru sute florini, - a înființa școli comunale paralele cu cele confesionale. Iar aceste școli susținute din lăzile comunale sau, mai bine zis, din aruncul ce se face pe popor.

Grea povară este aceasta pentru comunele politice; nedreptate este aceasta față cu poporul și un lucru nesocotit din partea guvernului față cu cultura. Școlile confesionale, învățătorii confesionali, salariu regulat lunar de la 16 până la 30 florini, - și cu toate aceste a îngreuna poporul cu arunc greu, înseamnă a voi *intentionatim* mizeria poporului.

Dar să documentăm aceste prin însuși raportul oficios al inspectorului școlar din comitatul Bistrița-Năsăud dr. Havas care este întru toate exact și, pe care, îl împrumutăm din ziarul *Bistritzer Wochenschrift* și să vedem cât spendează câteva comune grănicerești pentru susținerea școlilor comunale, fără ca să fie de lipsă aceste speze îngreunătoare și costisitoare pentru comune:

- Borgo-Tiha (Tiha Bârgăului) plătește pentru 29 școlari întreținerea școlii cu 742 florini;

- Ilva-Mică plătește pentru 9 școlari întreținerea școlii cu 884 florini;

- Măgura (Ilvei) plătește pentru 66 școlari întreținerea școlii cu 717 florini,

- Maieru plătește pentru 47 școlari întreținerea școlii cu 728 florini;

- Ilva-Mare plătește pentru 80 școlari întreținerea școlii cu 758 florini;

- Rebra-mare (fără învățător) 614 florini,

- Nepos (fără învățător) 792 florini,

- Salva plătește pentru 68 școlari întreținerea școlii cu 709 florini;

- Telciu plătește pentru 60 școlari întreținerea școlii cu 686 florini.

Toate aceste sunt comune grănicerești care au școli confesionale foarte bine organizate și învățători calificați unul ca altul și, cu toate aceste, te îngrozești citind enormele speze ce le suportă comunele.

Cu ce scop sunt înființate aceste școli?

Năsăudul și Caransebeșul

Lucru vădit, ca să se desființeze școlile confesionale! Nu știm dacă sunt sau nu mulțumiți cu aceasta frunțașii ținutului Năsăud? și nu știu dacă fac sau nu rezistență înființării școlilor comunale? Dar ce face preoțimea? Ne pune pe gânduri!

Cea mai grea durere, însă pentru aceste două ținuturi românești, este nedreptatea ce li se face, astăzi, pe terenul politic.

Mai înțelegeam ca să se folosească guvernul de toate armele iertate și neiertate față cu românii caransebeșeni, deoarece aceste în împrejurările politice în care ne aflăm noi românii, au fost totdeauna în opoziție față cu guvernul. Opoziție deschisă, opoziție dreaptă, care se și așteaptă de la un ținut atât de respectat și cu atâta inteligență.

Nu înțelegem însă ca guvernul să șicaneze pe năsăudeni care, cam totdeauna, erau de partea guvernului!? Guvernul, totdeauna, avea pe timpul alegerilor dietetale un ținut anume rezervat pentru corifeii partidului său căzuți în centre ungurești. De la maghiari la români.

Pe când se purtau astfel năsăudenii, guvernul îi lovea fără cruțare, precum fără cruțare îi lovește astăzi pe toate terenurile, - fără ca să se vadă semnele opozițiunii. De altminteala, este și prea târziu a face opoziție astăzi, așa credem noi, năsăudenii vor fi știind mai bine.

Cea mai grea lovitură ce pot suferi grănicerii de la Năsăud, cât și caransebeșenii, este tutoratul comisarilor, de o parte al comisarului Banffy, de altă parte, al comisarului Jakabffy.

Acest tutorat este, pentru noi, o taină pe care nu voim a o dezlega noi. Dezlege-o aceia de care se ține.

Destul că, spre durerea noastră, *Tribuna* a comunicat în nr. 275 anul trecut o corespondență datată din Lugoj, în care am aflat cum încep a se petrece lucrurile la Caransebeș.

Și spre mirarea noastră, aflăm că ceea ce s-a pus la cale în ținutul Carașului, aceea s-a întâmplat și în ținutul Năsăudului. În lipsa altor informații, comunicăm tot din ziarul *Bistritzer Wochenschrift*, că un anumit Carafa din Rodna, în urma recursului său, este primit în legămintele grănicerești de la Năsăud, tot așa după cum Ruck este primit în legămintele grănicerilor din Caransebeș.

Amândouă cazurile sunt aproape analoage. Grănicerii din amândouă fostele granițe militare încep a fi îngustați și amenințați în drepturile lor cele mai sfinte și mai garantate prin însăși dispozițiunea Înaltului Tron.

Se vede că lucrurile vor merge cu timpul până acolo încât averile de care se bucură astăzi fostele granițe militare, vor fi declarate de averi comunale politice, iar din sudoarea moșilor și strămoșilor grănicerilor vor fi îndreptățiți a gusta toate cetele veneticilor de peste mări și țări.

Că, oare, dreaptă este această apucătură ce se face din partea guvernului și că oare corespund drepturilor posibile și naturale ce se practică în toată lumea cultă, va ști mai bine unul și altul din cei doi comisari guverniali!?

Noi știm atâta, că grănicerii, și din centru și din altul, fac tot ceea ce pot pentru a se conserva în drepturile lor. Contra curentului, de care este stăpână situația de astăzi, putem prevedea că rău li se pregătește grănicerilor.

IOAN MACAVEI

Guvernul, însă, este nedrept față cu grănicerii. Guvernul tratează de tot unilateral cele mai gingașe chestiuni ce se țin de aceste două ținuturi. Guvernul, ca peste tot unde este vorba de poporul român, se folosește de toate mijloacele legale și nelegale, numai pentru ca să poată zdrobi cu totul elementul român, făcându-l imposibil pe orișice teren: al vieții publice și private.

Am întreba și noi pe actualul guvern, pentru ce nu-și permite atari apucături răutăcioase și față de grănicerii secui? Sau dacă aceste apucături nu sunt făcute din patimă, pentru ce nu porcede guvernul față de comunele secuiești barem cu jumătatea de energie ce o arată față cu grănicerii români, ca adică comunele secuiești să răsplătească banii ce i-au împărțit între ele cu ocazia desființării graniței, tuturor acelor locuitori care se află astăzi pe terenul secuiesc. Rezonul ar fi ca așa să se lucre și așa să fie.

Dacă grănicerii au ceva, nu sunt ei de vină, de vină trebuie să fie aceia care nu au nimic!

Ne rămâne, după toate aceste, speranța că aceste două centre românești se vor pune în comună înțelegere, ca așa pe această cale, salvându-și interesele lor particulare, vor putea salva, - și așa ar și putea – și onoarea noastră națională mult atacată și neîndreptățită.

Recomandăm înțelegerea între Caransebeș și Năsăud. sperăm, totodată, că nu vom fi lipsiți nici de informații autentice, - fără ca să se compromită cauza, - iar pentru noi va fi o mângâiere știind că și noi, pe această cale, susținem și apărăm justele drepturi ale grănicerilor. *Bis dat qui cito dat* (El dă de două ori, care dă cu promptitudine) ¹!

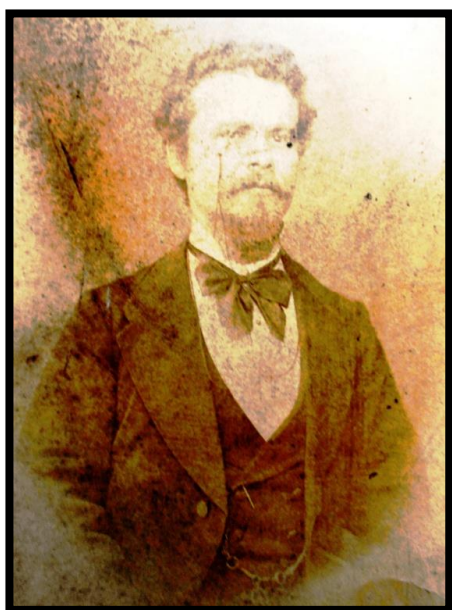

¹ *Tribuna*, Sibiu, anul VI, 1889, nr. 18, p. 70.

Corespondență din Năsăud

- 21 februarie 1889 -

Dr. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

La 19, luna curentă, a fost convocată la Năsăud o conferință a senatelor școlilor greco-catolice din fostul district, cât și a comunităților politice din fosta graniță militară, pentru a se înțelege în privința fasionării părților ce le vin de la răscumpărarea dreptului de regalii din fosta graniță. Conferința a durat scurt. S-au dat informațiile de lipsă prin directorul administrației fondurilor, apoi unele explicări li, cu asta, s-a isprăvit.

Tot pe această zi a convocat și reverendisimul domn vicar preoții din vicariat la o conferință (alții îi zic sinod) vicarială. Până acolo nu am putut străbate ca să aflu ce au hotărât domnii preoți.

La ora 1 au participat peste 50 persoane la o masă comună ce a semănat, prin monotonia ei, cu o pomană, cum zice poporul.

Dar nu pentru a vă spune aceste m-am aflat îndemnat să vă scriu aceste șiruri (rânduri, s.n.), căci le aflu de o mică importanță.

Eu am așteptat cu totul altceva de la această conferință, am așteptat să văd consultări frățești despre obiectivele vitale de însemnătate, bineînțeles, pentru acest ținut. Dar, durere, s-a trecut această bună ocazie fără ca cineva, nici dintre convocatori, nici dintre reprezentanță, să ia inițiativa unei consultări asupra cauzei reorganizării administrației fondurilor pe baza unui statut impus de guvern.

Eu, cel puțin, sunt de fermă credință că dacă se mai poate ceva mântui, apoi aceasta atârnă de la reorganizarea, respectiv compunerea comitetului cel nou, atârnă de la pașii ce vor face noii membri.

Dar, ca să fiu mai bine înțeles, trebuie să revoc în memoria cititorilor împrejurarea că de un șir de ani fondurile năsăudene se află în o stare anormală, respectiv administrația fondurilor, adică se află pusă sub dictatura unui comisar regesc în persoana comitelui suprem, baronul Dezideriu Banffy. Și la această stare anormală a ajuns administrația fondurilor sub pretextul că nu are statute și va dura numai până se vor face statute.

Ca roade ale acestei perioade de dictatură amintesc, între altele, introducerea limbii maghiare ca limbă oficială la administrație.

ARTEMIU PUBLIU ALEXI

Comitetul administrator și-a făcut demult un proiect de statute pe care l-a înaintat spre aprobare. Acest proiect a stat până acum tot acolo în sus. Dar aceasta nu a plăcut guvernului. Nu numai că nu l-a aprobat, nu numai că l-a remis spre eventuala reformare sau întregire, dar nici nu l-a băgat în seamă, ci s-a apucat și a făcut dânsul un statut nou după gustul, chipul, asemănarea și scopurile sale, l-a supus sancționării Maiestății Sale și acum a sosit la Năsăud la administrație, drept prezent și cavaleresc revanșă pentru loialitatea cu care năsăudenii s-au arătat față cu guvernul, pentru că au trimis în dietă tot deputați, nu numai guvernamentali, dar maghiari în toată forma a la Csery, Tonerky, Vizsoly, Jelinek...

Dar să rămân la obiect. Poate va veni vremea ca să se ventileze¹ și politica năsăudenilor care merită cel puțin din punct de vedere istoric.

După noile statute, alegerile pentru noul comitet au să se întâmple sub auspiciile și, de bună seamă, sub influența juzilor administrativi în fiecare sat fost grăniceresc prin reprezentanțele comunale. Credeți, apoi, că aceste alegeri vor rămâne fără influență și libere? Credeți că domnii juzi nu vor avea instrucțiuni? Exemple avem din praxa (practica, s.n.) de până acum de la alte alegeri analoage. Afară de cei 45 membri aleși de comune, guvernul mai denuște din sânul comitatens încă 12 regaliști.

Este destul până aici cuprinsul statutelor ca să se cunoască intențiile guvernului față cu administrația și, prin aceasta, față cu școala.

Chiar pentru că se văd intențiile atât de limpede, era de datoria sfântă pentru cei ce au participat la conferință și au știut de dispozițiile noilor statute, să discute, să se înțeleagă asupra obiectului, ca să nu fie surprinse comunele. Și aceasta, cu atât mai vârtos, pentru că juzii administrativi au și primit porunca de a face alegerile în scurtă vreme.

Nefăcându-se această consultare, am teamă că vom fi surprinși de noua organizare, se vor căi, mă tem de aceia pe care îi privește, însă de răspunderea față de viitorul nu vor scăpa.

Pe când vor ajunge aceste șiruri (rânduri, s.n.) la publicare, mă tem că în multe sate se vor fi îndeplinit alegerile și în urma acestora am teamă că vor rămâne o mulțime de bărbați dintre cei chemați să apere interesele fondurilor și ale școlilor, pentru că nu toate satele au de acești bărbați. Cred, însă, că barem în acele sate unde n-a apucat a se îndeplini alegerile, se va ține cont de însemnătatea acestor alegeri, se vor feri de influența ingerințelor, de ambiții vane și se vor socoti interesele cauzei mai presus de toate; se va ține cont de grelele împrejurări în care trăim și de relele ce ne amenință.

Inteligența ce se află pe la sate și, îndeosebi, preoțimea și învățătorimea ar trebui să fie cu multă băgare de seamă, cu multă prevedere față de cele ce se întâmplă, să capaciteze pe membrii din reprezentanță și cu deosebire ar fi bine să se înțeleagă cu inteligența din Năsăud sau din alte locuri, despre care știe că se interesează de cauză și numai acestor sfaturi să pășească la alegeri. Să se ferească ca de foc a se lăsa influențați reprezentanții de ingerințele nechemate, respectiv neîndreptățite.

¹ A forma obiect de discuție (conform DEX).

Correspondență din Năsăud - 21 februarie 1889

Iar domnilor din Năsăud le-ar sta cu mult mai bine dacă, punând la op parte toate personalitățile, toate diferențele de păreri, s-ar uni barem acum pentru a compune o falangă de apărare. Nu e timpul potrivit de a căuta acum după păcatele trecutului, nu e timpul de a cumpăni vredniciile și păcatele fiecăruia. Aceasta o va face istoria, dând fiecăruia partea ce i se compete¹. Oameni suntem cu toții și ca oameni de bună seamă că fiecare va fi având și păcatele sale în afacerile și în cauzele acestui ținut. Istoria va constata cu cumpăna dreptății pentru fiecare, care cumpănă e mai grea. Neînțelegerile și personalitățile au fost cauza că de pe la 1861 și până acum s-au întrelăsat o mulțime de ocazii cu care se puteau face lucruri fortificatoare de cauzele noastre. Astăzi ne știm plânge că dacă se făcea atunci și atunci cutare lucru, nu ar fi urmat răul cutare și cutare. Ar fi bine să se rupă odată cu astfel de imputări, căci folos practic nu pot aduce, cu numai neînțelegeri și frecări și pe urmă tot daune. Ar fi bine să se lase formele și alte mofturi care, numai piedici, pot face la apărarea intereselor comune. Ar fi bine și timpul suprem ca oamenii ce mai au inimă caldă pentru binele comun să se apropie unul de altul cu mai multă sinceritate și încredere; ar fi bine să înceteze manifestațiile de grandomanie prin locuri publice și să fie înlocuite cu faptele serioase. Nu prin vorbe bombastice și prin fraze declamatorii se promovează și se pot promova interesele comune, ci prin fapte concrete, prin fapte sincere, prin muncă grea și intensivă.

Ar fi timpul suprem și ar fi tare de dorit, ca domnii inteligenți, nu numai din locul Năsăud, dar din întreg ținutul să se grupeze în jurul unui drapel, pe această să scrie: *Apărarea intereselor comune din fostul regiment românesc de graniță*. Apoi, ar fi bine să nu se uite nimeni că cine este stegarul, ci să se uite numai la deviza steagului. A se apăra omul pe sine și interesele sale între marginile legii, nu numai este permis de legile naturii și cele pozitive, dar este o sfântă datorie pentru fiecare om, este prima datorie pentru fiecare om, care vrea să poarte numele de om. Omul care este atât de timid, cât nu cutează nici a-și apăra drepturile sale cu legile în mână și între marginile legii, este întrebarea că mai merită a se numi om? Multe aș avea de dorit ca să se facă aici, dar mă opresc aici. *Sapienți sat*². M-aș ține cel mai fericit dacă, în proxima mea scrisoare, v-aș putea scrie că barem o mică parte s-a realizat³.

¹ Care este bine informat într-un domeniu, într-o problemă, care are o părere întemeiată pe cunoașterea adâncă a lucrurilor, este o autoritate într-un domeniu, e priceput, e în măsură să... (conform DEX)

² *Sapienți sat* = suficient de înțelepți.

³ *Tribuna*, Sibiu, Anul VI, 1889, nr. 35, p. 138 (articolul este semnat cu pseudonimul *Publiu*).

POPORUL ROMÂN ÎN OGLINDA POEZIEI SALE

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

Motto:

*Nimic nu ne ajută să cunoaștem un popor mai bine decât produsele poetice, acele izbucniri naturale ale geniului său. Într-unsele aflăm că un microcosmos, trecutul, aspirațiile, sentimentele și aptitudinile aceluia popor.
Albina Pindului de la 1 mai 1875*

- I -

Este greu a trata un subiect ce astăzi se bucură de puțină popularitate, este greu a vorbi despre poezie când trăim în templul cel mai prozaic la care oamenii se închină la altarul demnităților, rangurilor și a banului:

„Când banii sunt toată plăcerea, banii credința, banii amor,
Când patriotismu-i ban, când pe bani neamuri s-omoară”¹.

Erau odată timpuri când geniul poetic se adora de cel mai sacru altar, la care îngenuncheau popoarele cu profunda iubire și când poeții erau considerați de apostoli zeiști însărcinați cu deșteptarea și luminarea omenirii și cu conducerea popoarelor la fericire. Atunci, poeții, acești copii favoriți ai naturii, erau stimați și numărați între semizeii, încununați cu lauri și înveliți în nimburi regești, iar operele lor se stimau de creațiuni divine și de manifestul unui spirit supranatural.

În timpurile noastre, însă, genul poeziei e predat în catenele disprețului, care e fârtat de cruce cu neinteligența, căci pentru a pricepe lucruri ce zboară în regiunile sublimului și ale frumosului, prin care trăiește poezia, se recer suflete superioare și inimi mari și simțitoare. Poeții din timpii noștri sunt abandonați, disprețuiți și lăsați să moară de foame în spitale publice și lângă garduri. Torquato Tasso își încordă brațele în grele fiare ce le poartă în fundul arestului. Milton, orbul, își vinde Paradisul pierdut pentru zece lire sterline, ca să-și mai poată susține viața. Camoes primește mila de la orbul cerșetor, apoi moare lângă gard ca și Vondel olandezul. Samoil Roire îl afla în un pod de casă mort de foame și de frig. Butler moare în cea mai mare sărăcie, iar Malfilatre moare de foame. Gilbert se sinucide înghițind o cheie ca să-și scape viața de foame, de sărăcie și suferință. Rousseau se omorî având ideea că are să ajungă de a cerși. Chatterton bea venin, Chenier pica

¹ Cezar Bolliac, *Poezii vechi și noi*, p. 196.

sub ghilotina lui Robespierre. N. Niculeanu moare la spitalul Pantelimon, sărac și uitat, chiar și de amici. Mureșianu moare în delir, iar lui Bolintineanu i se vinde biblioteca ca să i se mai poată astupa lipsurile și sărăcia.

Însă grația spiritului de civilizație, căci altarul lui Apollo pe lângă toate aceste, nu a rămas fără preoți. Disprețul lumii nu a putut împiedica că geniul poeziei să nu ia figuri impozante în care să conducă popoarele pe calea progresului. Disprețul nu a împiedicat ca Franța să nu-și aibă pe Corneille, Racine, Georges Sand, Chateaubriand, Berwanger, Lamartine, Alfred de Musset și Victor Hugo, nu a împiedicat pe Italia să nu aibă pe divul Dante, Petrarca, Boccaccio, Manzoni și Pellico, iar Anglia pe Shakespeare, Walter Scott și Lord Byron, n-a împiedicat pe Germania să nu-și aibă pe Lessing, Wieland, Goethe, Schiller, Burger și Heine, n-a împiedicat pe Spania să nu aibă pe Miguel de Cervantes, Vega Carpio și Calderon, iar Polonia pe Mickiewicz și Rusia pe Pușkin, n-a împiedicat pe români să aibă pe Heliade, Mureșianu, Negruzzi, Bolintineanu, Alexandrescu, Sion, Alecsandri și Granda.

Nu i-a împiedicat căci geniul poeziei a transmis luceferi luminători care să despice întunericul lugubru și să conducă destinele omenești pe calea frumosului, a progresului și a fericirii. Poeții sunt creațiunea superioară, copiii cei mai dragălași ai naturii pe care dânsa prin sărut divin și-a predestinat pentru scopurile sale cele mai nobile. Poeții sunt personificarea spiritului în forma armoniei omenești. Rolul lor este să cânte. În timpuri de bucurie și plăcere, ca și tristețe și suferință, poetul știe numai să cânte și iar să cânte; și cântările lui sunt dulci și pătrunzătoare, agită simțirile cu blândețea – mișcă sentimentele, ... înalță imaginația..., amăgesc cugetarea curată și o fac să-i cunoască grația... „Ei produc arta cea mai completă, cea mai varia și mai sublimă, care are de-a face și cu simțirile și cu inima. Operele lor dau auzului ceea ce dă muzica, vederii ceea ce dă plastica, și inimii ceea ce nu dă nici muzica, nici plastica, ci plastica, adică acel sublim patetic, melancolic, grațios și buf, care o înalță, o strivește, o înmoaie și o alină, învie și o înveselește”¹.

Cântecele lor au de a profeti sublimul și nobilul, a deștepta și a oțeli virtuțile, a înnobila sentimentele și a conduce popoarele la adevărata valoare națională.

Poeții sunt regeneratorii și adevărații regenți ai popoarelor, dar splendoarea lor regală nu consistă în coroane de aur și diamante, ci în noblețea cugetărilor și în înălțimea ideilor. Tronul lor este armonia accentelor, sceptrul lor este lira; purpura regală, sublimitatea și virtutea; patria lor e cea mai nobilă și austeră, e paradisul iubirii și fericirii omenești; cetățenii lor figuri frumoase versate după forma idealului; armele le sunt talentul, fantezia și inspirația; iar miniștrii îi sunt virtutea, dreptul uman, libertatea, amorul și speranța. Dezbrăcați pe poet de aceste veșminte sfinte și căpătați niște figuri de cretă... Ferice de poporul posesor de profeti ca aceștia, ferice de națiunile pe care geniul poeziei le-a desemnat să împlinească oficiul de Vestale la altarul ei sacru.

Moise a cimentat prin carmine sublime naționalitatea poporului israelit și i-a întărit rădăcinile vitalității. Homer, prin versurile sale născute din inspirația poporului elen, a

¹ *Ibidem.*

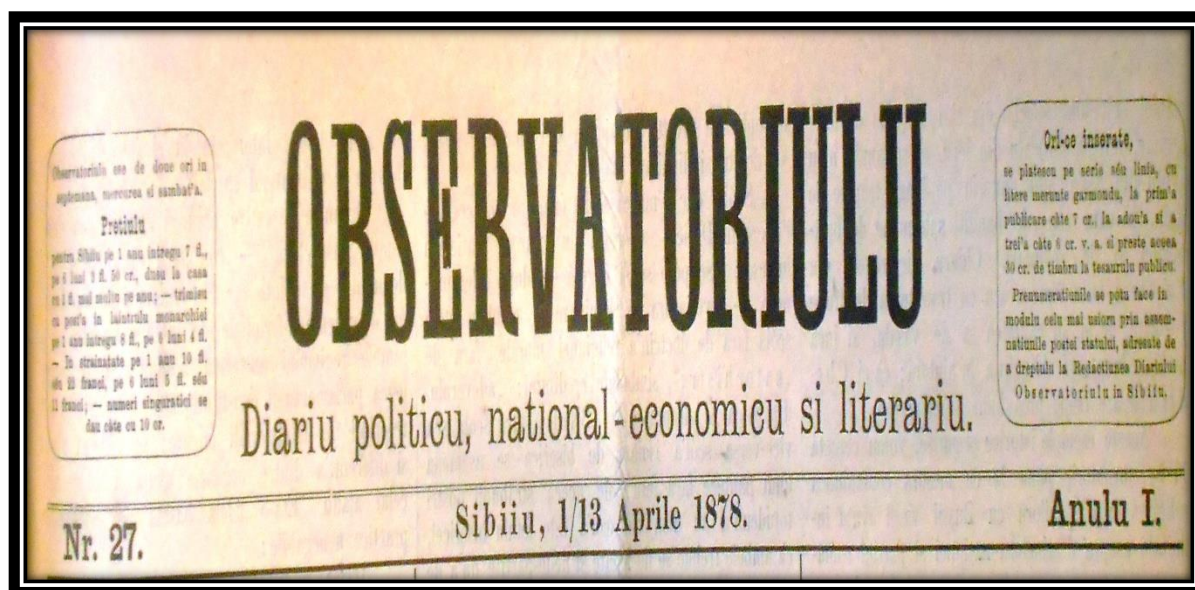
Poporul român în oglinda poeziei sale

devenit Moise grecesc; Iliada și Odiseea sunt Geneza și Deuteronomul său. Firdousi rezumând tradițiile preexistente a compus biblia poporului persan. Voltaire și Rousseau, prin tronarea libertății pe pământ, au emancipat popoarele, le-a sfârâmat lanțurile sclaviei și le-a învățat testamentul dreptății, egalității și fraternității...

Dante a redat Italiei unitatea, iar națiunii sale Roma de capitală. Arndt și Schiller au promovat națiunea germană la unitate și independență. Heliade și Mureșianu au plantat drapelul libertății pe malurile Danubiului, ca și pe piscurile Carpaților, au deșteptat și regenerat românismul dincoace, ca și dincolo de Carpați. Au nu sunt toate aceste opere pșrovidențiale, creațiuni demne de adorație? Nu sunt ele lucruri ce inaugurează și stabilesc cea mai democrată republică, republica poeziei?!

Sanctuarul poeziei este deschis pentru fiecare care voiește să intre în el. legile sale sunt grandezia spiritului, noblețea și perfecțiunea moralului; ... privilegiile sale sunt talentul și curățenia inimii; ... Criteriul este: egalitatea între toți și la toate. „Copilele ce coasă seara înaintea lămpii sau a flăcării căminului, pricep mai bine delicatețea poeziei decât vechiul diplomat albit în intrige; țiganul o poate executa mai bine decât fiul principelui” (E. Crețulescu)¹.

(Va urma)

¹ *Observatoriulu*, Sibiu, Anul I, 1878, nr. 27 (1/13 aprilie), p. 3.

Bibliografie

Compendiu de meteorologie de dr. A. P. Alexi,
profesor la gimnaziul românesc din Năsăud, nordul Transilvaniei

N. Droc Barcianu Dirigintele stațiunii meteorologice din Giurgiu

Acesta este titlul unei cărți apărute de curând din tipografia „Teohar Alexi” din Brașov, într-un volum de 177 pagini, cu 4 stampe (19 figuri de aparate meteorologice). Credem a face un serviciu publicului, dacă ne vom ocupa puțin de această lucrare științifică, mai cu seamă de când aproape națiunea întreagă nu se ocupă decât cu politica militantă și pentru că, precum observa și autorul, acest compendiu este unicul în literatura noastră științifică scris în mod didactic.

Cei ce se interesează și urmăresc cu atențiune mișcările literare și cu deosebire puținele mișcări științifice ce le fac frații de peste munți, vor fi cunoscând pe autor și din alte scrieri și vor fi știind că pe lângă aceea că este specialist consumat al științei *Botanice* și zelos explorator al florei transilvane, se ocupă demult și cu studiul meteorologiei.

La adunarea generală a „Asociațiunii Transilvane” din 1881, ținută în Dej, a înaintat un tratat ce se termină cu propunerea ca asociațiunea să se ocupe cu întemeierea de observatoare sau stațiuni meteorologice, mai ales pe unde sunt gimnaziile sau alte școli românești, care tratat s-a publicat în „Transilvania”, organul Asociațiunii din acel an. Deși propunerile sale n-au fost luate în considerațiune, cu toate astea d-l dr. Alexi, în dorul de a contribui la această frumoasă știință atât de trebuincioasă, a întemeiat singur un observator meteorologic, alipindu-l pe lângă gimnaziul superior din Năsăud, la care face și astăzi, regulat, observații precise de trei ori pe zi. Rezultatele de pe anii 1884, 1885, 1886, 1887 și 1888 se află publicate în raportul gimnaziului din Năsăud pe anul 1887-1888.

Am făcut această digresiune de la darea de seamă ce mi-am propus, pentru că știu că la noi sunt puțini care se interesează de așa lucrări și pentru că, în genere, mișcările științifice sunt puțin băgate în seamă și mai puțin sprijinite, de unde urmează că pe terenul științific stăm foarte rău și ne lipsește orice încurajare. Înainte de a mă ocupa mai de aproape de această lucrare, cred că e folositor să dau în rezumat conținutul compendiului în chestiune, ca cititorul să fie singur în stare de a-și formula judecata sa. Lucrarea se împarte în două părți:

Partea I este intitulată *Însemnătatea, dezvoltarea istorică și foloasele practice ale meteorologiei*.

N. Droc Barcianu

În această parte ne introduce autorul în știința meteorologică arătând greutățile ce le-a întâmpinat și le întâmpină această știință, precum și problema ce o are. Ne face apoi o scurtă, dar interesantă, schiță istorică din care se vede că prin secolul trecut erau numai sporadice încercările de a face studii meteorologice și că numai pe la jumătatea secolului nostru a început a progresa această știință. Face apoi o oglindă despre rețelele de observatoare meteorologice, dând și aici istoricul lor deosebit la fiecare stat. Așa ne descrie organizarea meteorologică din următoarele 16 state: Austria, Ungaria, România, Germania, Olanda, Marea-Britanie și Irlanda, Rusia, Belgia, Danemarca, Elveția, Norvegia, Suedia, Franța, Italia, Portugalia și Statele Unite ale Americii. Într-un capitol mai lung face istoricul dezvoltării științei meteorologice prin congrese, conferințe și comitete meteorologice internaționale.

Partea a II-a este intitulată *Elementele meteorologice și îndrumările pentru facerea observațiilor meteorologice*.

În această parte tratează despre aerul atmosferic, despre măsurarea presiunii atmosferice prin barometre, calcularea reducățiunilor barometrice, despre căldura aerului și măsurarea ei și diferitele variații de căldură atmosferică, istoricul termometrelor, termometrele maximal și minimal, pentru măsurarea temperaturii pământului, a temperaturii izvoarelor, a râurilor și a mărilor, despre instalarea termometrelor, despre Hidrometeore și diferitele Higrometre și Bychometre, toate instrumentele menite pentru determinarea umidității din aerul atmosferic, variațiunea umidității peste zi, peste an și din diferitele ținuturi, despre rouă, brumă, neguri, nori, ploaie, neauă, grindină, mazărice, măsurarea hidrometeorilor căzute cu ajutorul Pluviometrului (Udometrului), măsurarea evaporației prin Evaporimetru și a apei infiltrate în pământ cu ajutorul Lysimetrului. Pe urmă despre vânturi, cauza și speciile vânturilor, furtuni, uragane, direcția vânturilor, girueta, intensitatea vânturilor (Anemometru). După ce descrie toate acestea mai amintește scurt despre alte fenomene de mai puțină importanță precum: curcubeul, haloul de soare și de lună, ceață, chiciură, ozonul etc. După ce ne face cunoscuți cu elementele meteorologice, cu instrumentele și instalarea lor, vine în capitolul de pe urmă și dă îndemnări practice, atât la facerea de observații de la toate elementele meteorologice, cât și la calcularea observațiilor făcute, tratând element cu element și ilustrând cu exemple, ca se fie mai bine pricepute acele îndemnări. Trebuie să se mai adauge că, pentru o mai bună pricepere îndeosebi la instalarea instrumentelor și la calcularea datelor adunate, și-a ilustrat cartea cu 19 figuri litografiate.

Mai înainte de a-mi exprima modesta părere asupra valorii și a folosului celui mare al acestei cărți, va fi bine să ne întoarcem puțin la partea istorică în care se tratează despre rețeaua de stațiuni meteorologice în România. După ce ne descrie autorul întemeierea și organizarea rețelei de stațiuni meteorologice, vine a ne propune cum s-ar învinge acele greutăți, care împiedică nu numai înmulțirea de stațiuni, dar îndeosebi facerea de observări meteorologice. Propunerile d-lui autor merită să fie luate în considerație și bine studiate de cei competenți, ba merită chiar să fie discutate la noi cât se poate de mult. Iată acele propuneri din vorbă în vorbă:

Bibliografie - Compendiu de meteorologie de dr. A. P. Alexi

- Între obiectele de învățământ, meteorologia să fie ca studiu obligatoriu, din care să fie îndatorați să depună examen toți candidații de profesori și de institutori. Spre scopul acesta, atât universitățile cât și școlile normale (institutele pedagogice), să fie prevăzute cu catedră din meteorologie pe lângă care să fie instalate și observatoare pentru a se putea iniția elevii în practică cu facerea de observări, cu calcularea acestora etc.

- Pentru profesorii de științele naturale de la licee și gimnazii, precum și pentru profesorii de la școlile normale de institutori și învățători, se fie împreună cu serviciul lor de școală și obligațiunea de a face observări meteorologice, pentru care să li se asigure remunerațiuni deosebite.

Să analizăm puțin propunerile d-lui autor:

D) Autorul propune ca serviciul meteorologic să se organizeze, fiind pus în legătură cu școala. Nu ne spune motivele acestei păreri, ci ne lasă a le ghici și sunt ușor de ghicit. Dacă voim ca studiile meteorologice, ce se fac în o țară, să urmărească scopul ca să fie de folos pentru acea țară precum și pentru știință, se cer următoarele condiții:

1. Ca stațiunile, unde se fac astfel de observații, să fie cât se poate de dese, cu deosebire în ținuturi cu deosebită însemnătate pentru climă, precum în regiuni muntoase, în apropierea mării, etc.

2. Ca observările să se facă fără întrerupere cu toată regularitatea la timpul precis de trei ori pe zi.

Să presupunem că statul se va îngriji pentru organizarea unei rețele de observatoare cât de dese, lucrul de căpetenie este facerea regulată a observațiilor precise. Ca cineva să facă în fiecare zi observațiile precise de trei ori pe zi la fiecare oră hotărâtă, să compună tabelele pentru observatorul central, să facă calculele necesare, nu este lucru ușor și mai cu seamă această muncă să se facă în mod gratuit. Mulțumită d-lui director al institutului, că de facerea tabelelor lunare și calcularea lor ne-a dispensat, trimițând institutului telegrafic, în fiecare zi la ora 8 a.m., numai observațiile făcute de trei ori pe zi. Din această cauză se află puțini iubitori de aceasta știință, care să se însărcineze de bunăvoie cu astfel de muncă în mod gratuit și chiar dacă se află, care să primească aceasta sarcină, de la un timp, se satură și așa observările se întrerup și studiile începute suferă prin aceasta mare pagubă. Aceste neajunsuri sau simțit în toate statele mult mai înaintate ca noi în cultură, unde se găsesc la îndemână oameni chiar și la sate, înzestrați cu acea cultură și iubire ce o reclamă acest studiu.

Mai la fiecare congres internațional meteorologic s-au ivit plângeri asupra acestei împrejurări și s-au ținut discursuri, s-au făcut propuneri cum să se remedieze acest rău. Dacă aceasta se întâmplă în state înaintate în cultură, este lesne de înțeles că la noi se poate întâmpla și mai des.

Dacă dorim, și trebuie să dorim, să avem o rețea meteorologică bună, trebuie să ne îngrijim să avem nu numai observatoare dese, ci să avem și bărbați înzestrați cu cunoștințele trebuincioase la toate stațiunile meteorologice, conștiincioși și obligați a face observațiile precise cu toata regularitatea. A cere acest serviciu important, tot gratuit, cred că nu mai merge. De aceea, sunt de părere a se împreuna acest serviciu cu vreo funcțiune publică și mi se pare că nicio funcțiune nu este mai potrivită decât cea propusă de autor, adică funcțiunea

N. Droc Barcianu

legată de personalul didactic. La părerea autorului, îmi permit a mai adăuga și propria mea părere, adică acest serviciu s-ar putea încredința și oficiilor telegrafice, mai cu seamă că la serviciul telegrafic toată ziua și chiar noaptea serviciul este aproape permanent, cu condiția ca fiecare funcționar telegrafo-poștal să fie obligat a se înzestra cu cunoștințele necesare, ca să poată face observațiile precise, la orele determinate, când este de serviciu, să subscrie fiecare observațiile făcute de dânsii, ca să se poată controla, ceea ce a fost neglijat la facerea observațiilor.

Dacă se vor admite aceste propuneri, urmează ca în viitor să se prevadă în programele școlilor, propunerea studiului meteorologic și la examenul de admitere în corpul didactic s-au telegrafic și noțiunile necesare de studiul meteorologiei, dacă nu mai mult, cel puțin deocamdată relativ la facerea observațiilor necesare în proporție cu dezvoltarea stațiilor meteorologice locale.

Consiliul general al instrucțiunii publice s-a ocupat anul acesta cu alcătuirea programelor cursului primar și al școlilor normale, unde nu se pomenește nimic de acest important studiu al meteorologiei, recomandăm și rugăm pe d-l director al institutului meteorologic ca să intervină și să stăruiască în interesul acestei propuneri către d-l ministru al instrucțiunii publice ca, cu ocazia reorganizării învățământului, să țină cont de această propunere, prin care s-ar aduce foloase nespuse de mari și pentru țară și pentru știința meteorologică.

Trecând la aprecierea operei, publicată mai sus în extras, nu pot decât să-l recomand tuturor oamenilor ce se interesează sau au dorința de a cunoaște mai de aproape această tânără știință și, cu deosebire, aceluia care au primit onorifică sarcină de a face observații meteorologice în vreo stațiune meteorologică din țară sau care vor dori a se însărcina de aici înainte cu îndeplinirea acestui serviciu atât de onorific. Sunt convins că aceasta carte va face fiecăruia cel mai bun serviciu, va servi de o adevărată călăuză, atât la instalarea de observatoare meteorologice, cât și la îndeplinirea serviciului, adică la facerea observațiilor și la calcularea acestora.

Termin această mică dare de seamă cu dorința ca teama d-lui autor din prefață să nu se realizeze. Autorul se teme că din cele 100 exemplare ce a tipărit, nu se vor vinde nici jumătate. Eu sper că acele 50 exemplare nu vor ajunge nici pentru observatoarele meteorologice deja întemeiate la noi și doresc din inimă, ca autorul să se vadă silit a scoate a doua ediție mai dezvoltată ca aceasta, îngrijind a adăuga la dânsa și toate tabelele de calculări atât de trebuincioase. Cartea costă 1 florin 60 creițari¹.

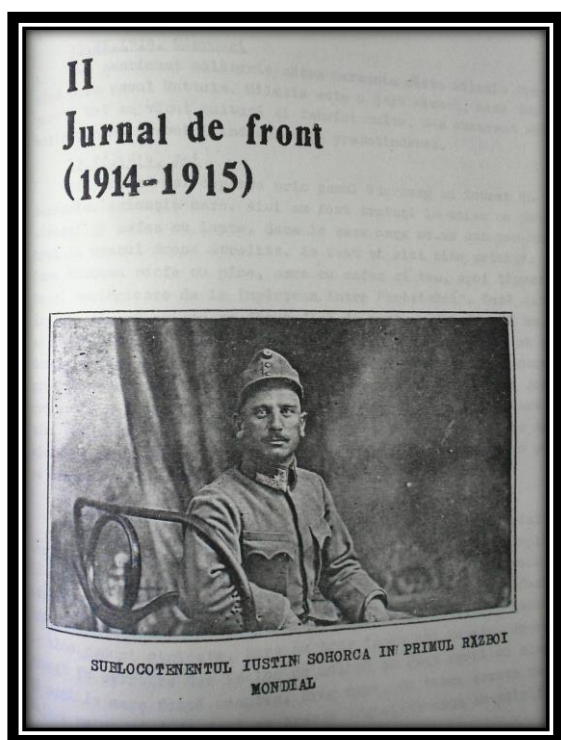
¹ *Foaia diecezană*, Caransebeș, Anul V, 1890, nr. 28 (15/27 iulie), pp. 1-3.

JURNAL DE FRONT

IUSTIN SOHORCA

- V -

Dombrowa. 7. IV. Miercuri

Oamenii au continuat lucrul noaptea. Eu am fost ord. la divizie. Tunul, cu deosebire d. a., a sunat aspru și des. Deseară ne-am întors în comuna Kalinkow am văzut un foc mare în comuna vecină Skolkow unde este comanda unei brigăzi. Întrebând pe unul, pe altul, am știut că focul s-a iscat din granatele rusești. Comuna Skolkow se află de la noi spre răsărit departe de 10 km.

Ca ordonanță fiind chiar astăzi, am avut norocul sau nenorocul (chestie de apreciere) să fiu martor ocular la executarea prin glonț al unui spion rus.

Din zilele trecute s-a putut vedea o mișcare nervoasă, neobișnuită în sânul companiei de ștab a diviziei nr. 16. În toată ziua, regulat la orele 10, compania era scoasă pe un râț din apropiere unde este exercitată cu

formarea de cordon patrunghiular, apoi opt feciori buni țintași erau deprinși cum trebuie a se apropia în vârful degetelor până la un loc anumit și ajungând acolo să marcheze descărcarea armei. Ce era... Încă din ziua primă a deprinderilor, am știut că e vorba de executarea prin glonț a bietului jidan Moricz ce a probat să fie spion rus. El parcă și-a câștigat diferite mape de ale noastre cu deosebire de ale Ungariei și a voit să treacă să le predeie pentru o sumă mare de bani rușilor. A fost prins în comuna Czernie acum sunt patru luni, când a fost condamnat la moarte. Executarea s-a amânat din nou că el a recerut la comandant. Actele abia acum au fost recerute, iar recursul pertractat a doua oră. Fiind aflat vinovat și prins în flagrant, să înțelege, că sentința de azi noapte a fost aprobată și trebuia executată la 6. IV. Din cauza arbitărilor a fost amânată pe astăzi la orele 11.

Încă de aseară, compania a primit ordinul să-și gate tornisterul în stare de marș. Deși

se știa scopul acestor pregătiri, totuși pe toți feciorii i-au cuprins un fior nervos, dar mai deosebit cei opt care au fost desemnați să puște jidanul, au fost în stare, în adevăr, iritată. A înserat, pe urmă ne-am culcat. A trecut noaptea cu bine. Singur mugetul tunurilor mai conturba din când în când liniștea nopții. Iritat și eu, am avut visuri proaste. Mi s-a părut că-s acasă și fratele meu Aurel nu știu din ce cauză, nu a spus că casa mi se vinde la licitare și am plâns, am plâns amar. A trecut și noaptea. Dimineța m-am sculat, spălat, rugat și am dejunat. Cam la ora 7 am zărit pe Moricz când îl aduceau la cancelarie. Pășea curajos și avea fața rătăitoare. Sărmanul nu știa că mai are de trăit abia 4 ore. Nu mult după aceea, am văzut sosind rabinăru din loco. Singur a avut neplăcuta misiune ca să aducă la cunoștința lui Moricz sentința de moarte și stând cu el să se roage lui Dumnezeu împreună și să-l încurajeze și pregătească. În timpul acesta compania făcea pe râț ultima probă generală a execuției, pe

III. Studii și ocupația civilă.
Instituția

IV. Specialitatea militară pentru care a fost pregătit. Școli și cursuri absolvite.
Școala de ofițer de rezervă

V. Campanii, răni, acte de bravură sau de curaj, medalii, decorații.
Campania din 1914-1918 în Ar. Austro. Ung.
Campania din 1919 în Ar. Română
Medalia „Crucea Comemorativă”

când sus, în cancelarie, să întâmplau scene sfâșietoare petrecute între rabin și Moricz. Îmi închipui stările sufletești ce domneau în ei. Rabi cum alegea vorbele și cum, rând pe rând, pe încetul și cu înconjur, i-a spus lui Moricz sentința care cu fiecare vorbă a fost înjunghiat ca cu cuțit în inimă. Lui bietul Moricz, vestea, singur i-a fost ca un trăsnet care în momentele prime i-au întunecat toate simțurile. N-a văzut, n-a auzit. Capul îi vâjâia, corpul întreg, oasele i-au slăbit din încheieturi și o sudoare rece i-a acoperit fruntea. Voind să se scoale de pe scaun a recăzut fără putere. Abia a doua sau a treia oară i-a succes să stea pe picioare, pășind împleticindu-se către masă, apoi spre fereastră. Ceea ce a putut vedea pe râțul din față i-a fost o nouă lovitură sufletească, căci ceea ce n-a luat în seamă în zilele premergătoare, acum văzând a înțeles rostul tuturor mișcărilor punctuoase și uniforme ale companiei. Între chinuri sufletești de nedescris, cu greu pentru omul cult care

dorea să vadă omorârea altui om, și prea iute pentru condamnat.

Timpul s-a strecurat făcându-se ora 10 și jumătate. Compania „a îmbrăcat sus” și a ieșit, ca ceea ce a probat, să îndeplinească de fapt. Ieșirea s-a întâmplat în modul următor: compania în șiruri duble a plecat sub conducerea lăitnantului Ștefan Boeriu spre locul de pierzare. Atât de pe fața acestui demn ofițer român, cât și de pe fețele tuturor soldaților s-a putut citi gravitatea momentelor și surescitarea nervoasă ce-i stăpânea. Ce vor fi simțit cei opt, dar cu deosebire patru din ei, care au fost desemnați să tragă prima dată și ale căror gloanțe vor perfora capul și pieptul spionului Moricz?... Aceasta o știu numai ei...

După plecarea companiei a urmat conducerea osânditului. Faptul acesta a fost înde-

plinit de o patrulă de opt feciori și doi subofițeri „prepuși ai închisorii militare sub conducerea serg. Ștefan Gavrilă”. Conductul ce pentru Moricz a fost funebru mergea așa: patru soldați înaintea, după ei un sergent de la închisoare având la stânga pe osânditul și trecând tot la stânga urma rabinăru, apoi un zug de la închisoare. Îndărătul acestora urmau alți patru soldați. Gravitatea impusă de importanța momentului, apoi diferitele sentimente ce dominau inimile membrilor patrulei să putea citi deslușit de pe fețele lor. Precum diferită a fost cultura lor, tot așa de diferite le-au fost sentimentele. Unii se simțeau măguliți căci lor s-a încredințat transportarea becisnicului Moricz. Alții, din contră, s-au simțit deosebiți la rolul de ciocli. La toți să putea vedea, însă, resemnare mare în împlinirea datorinței de soldați care iau parte la pedepsirea unui păcătos a cărui faptă mârșavă nu poate avea iertare decât după moarte.

Ar trebui peana mai mare a unui poet și ochii unui mare psiholog ca să poată descrie starea sufletească a lui Moricz. Trupul zdrobit, membrele ce funcționau mecanic, în silă, împletindu-se, ochii deschiși tare care rătăceau fără ființă ca a unui nebun neobservând nimic ce se petrece în jurul său, capul ce scăpăta involuntar, când la dreapta, când la stânga sau înainte sau înapoi, apoi răsuflarea greoaie și neregulată provenită din funcționarea neregulată a inimii, dădeau semnele cele mai lămurite, ca și sufletul său zdrobit. Nici un sentiment nu se putea citi de pe fața sa, nici satisfacția ce o poate avea un martir, nici părerea de rău ce o are păcătosul îndreptat pe calea cea adevărată. Sigură, groaza de moarte care și-a depus pecetea pe întreaga înfățișare a sa, îl stăpânea și se putea observa.

Compania a ajuns la locul pierzării sub o râpă unde groapa lui Moricz aștepta cu nerăbdare să închidă cel mai mare păcat și să ascundă de la fața soarelui pe păcătos. După sosire, compania a format cordonul așteptând. Chiar în momentele când patrula aducea pe Moricz, cei opt țintași erau de-o latură încărcând puștile... O nouă și, știe Dumnezeu a câta lovitură sufletească pentru el, căci dacă luăm în considerare fiecare om, chiar trecând fiecare arbore, piatră, fiecare fir de iarbă și nisip – toate, și strigau: „păcătosule, acesta îți este drumul ultim... Te-a știut Dumnezeu că singur îți duci ciolanele și trupul la pierzare... Ai voit ca prin fapta ta mârșavă de spion să aduci în mizerie sute și mii de familii nevinovate pentru dezrobirea neamului tău de sub cruntul dușman, ai voit să zdrobești o țară... Nu ți-a succes, mergi și-ți ia răsplata ce o meriți...”. Toate aceste îi erau lovituri mortale sufletești.

Conductul cu Moricz a înaintat până la mijlocul cordonului unde căpitanul judecător de la tribunalul militar a citit acuza și sentința. De multe ori Moricz tresărea și voia să vorbească, dar momentan capul îi recădea spre piept dând sau de dezaprobare, sau de amărăciune, pe când mâinile și le frângea nervos. Câteodată, ochii bulbucăți, mari, îi ridica ca momentan să-i îndrepte iarăși spre pământul care-l aștepta. După îndeplinirea formalității acesteia, Moricz a fost condus la o parte unde a fost îngenuncheat și legat la ochi. În timpul acesta domnea o liniște mormântală, deci fiecare simțea momentul tragic foarte aproape. Chiar și cordonul s-a strâns deschizând partea unde a fost Moricz și cei opt țintași s-au ales din companie la un semn mut de sabie. Acești opt, câte patru laolaltă, - au înaintat repede, pe vârful degetelor, cu puștile gata de pușcat până aproape de Moricz, departe de circa un metru, care sta cu pieptul deschis, capul sus și mâinile ridicate. Cei de dinainte, care trebuiau să tra-

gă prima salvă, ceilalți fiind rezervă. Când comandantul Boieriu a ridicat sabia, au dus puștile la ochi, au țintit doi în capul și doi în pieptul și la smâncitura sabiei, în jos, au descărcat armele muțind pentru vecie glasul ce tocmai voia să iasă din gura lui Moricz. A căzut ca trăsnit, îndată. Sunetul scurt al puștilor a pus capăt vieții spionului fiind constatat că fiecare glonț, separat, ar fi produs moarte. Sunetul acesta scurt a pus capăt surescitării privitorilor din a căror piept a ieșit câte un oftat sau de ușurare sau de milă și groază. Medicii au constatat moartea. Două din gloanțe i-au zdrobit capul și două au perforat pieptul ieșind toate prin partea opusă, vârându-se adânc în pământ. După constatarea morții, lăitnantul a comandat: „Zum gebeth”. Toți cei de față, soldații, au dus mâna la chipiu, iar civilii și-au descoperit capetele, pe când rabi a recitat o scurtă rugăciune. A urmat „von gebeth, vergaterung”, și toți s-au îndepărtat de la locul pierzării, lăsând pe Moricz în grija adevăraților ciocli care l-au îngropat.

S-a sfârșit cu Moricz. Noi zicem că a fost păcătos, rușii zic că a fost erou. Noi zicem că moartea lui a fost meritată, rușii zic că Moricz a fost un martir. Judecând drept conchidem că Moricz a fost un păcătos, dar, totodată și martir egoist. Păcătos e pentru că scopul său a fost nimicirea noastră și a țării noastre pentru care fapt a meritat moartea. Martir egoist și fals a fost pentru că prin fapta lui rea a vrut să ajungă la stare materială bună, salvându-și familia de mizerie și asigurându-i avere, jertfindu-se pe sine în scopul acesta și nicidecum de dragul țarului. Oricum ar fi judecată fapta lui Moricz, sentința ar fi una: moarte, iar iertarea numai după moarte i se poate acorda atât din partea lui Dumnezeu, cât și a oamenilor.

VI. Situația militară.

Corpurile de trupă și serviciile în care a executat serviciul sau a fost concentrat.	Grade și funcțiuni	Datele înaintărilor în grad, numirilor în funcțiuni și a diferitelor făcute concentrări.	N-rul Inaltului Decret sau ordinul în baza căruia s'a făcut mutațiile.
Reg. 63 Inf.	Soldat	1902 Incorporat	
		1903 Incorporat	
		1. VIII. 1914 Militarizat	
Se. Mil. Saboteu	El. sold.	1. XI. 1916	
	Soldat	31. X. 1916	
Reg. 63 Inf.		1. I. 1917 Promovat	
	Sergent	5. III. 1917 Promovat	
Reg. 57 Inf.		15. V. 1917 Promovat	
Reg. 63 Inf.		10. V. 1917	
	Soldat	1. II. 1918 Promovat	Nr. 36. 2. 06. din 1. 11. 1918 Nr. 2. 7832.

8. IV. Joi

Zi posomorâtă, ploioasă. Oamenii au lucrat noaptea. Ziua a trecut liniștită. Noaptea a fost atac vehement la stânga de Dombrowa.

9. IV. Vineri

Ziua a trecut destul de liniștită. Tunul a sunat de tot rar. Seara, în Dombrowa, a fost așteptată vizita inspectorului general al armatei. S-au făcut pregătirile necesare. Am auzit, dar n-am crezut, de mâine se începe armistițiul. Se va vedea.

Noaptea a fost atac vehement. Sunetul puștilor și tunurilor nu conțineau, iar luminile reflectoarelor ce se perindau dădeau un aspect înfiorător și aveam impresia finirii lumii. Atacul s-a dat aproape de noi, ca la 1 km. și a durat o jumătate de oră.

10 IV. Sâmbătă

Ziua a trecut cu bine. Oamenii noștri au lucrat iarăși noaptea. Tunul a sunat rar.

11. IV. Duminica Tomii

Ziua cu bine. Tunul suna rar, dar aproape. Cam la 10 a apărut un aeroplan rusesc spionând pozițiile noastre. În comuna Jaksonek, unde este magazin mare de alimente, a fost mare panică. Ofițerii fugeau și se ascundeau prin șuri și șoproane, iar cei rămași pe afară au deschis un foc nebun de puști carabine și revolve, deși aeroplanul era de cel puțin 2.000 m. înălțime. De zgomotul armelor și de fuga neobișnuită, caii de la căruțele ce erau acolo după alimente s-au speriat și s-au amestecat așa încât a fost un golomoz de larmă de nedescris. Să temeau toți că cei din aeroplan vor arunca bombe. Spaima a ținut până ce aeroplanul a luat drumul de-a lungul șanțurilor noastre. Pe unde trecea era salutat de un viu foc de puști care, însă, nu i-au stricat nimic.

12. IV. Luni

Nimic nou.

13. IV. Marți

Zi urâtă, ploaie cu zăpadă. Oamenii au lucrat noaptea. Tunul a sunat mai rar. După masă câteva granate au căzut aproape de Dombrowa. Nu știm, din această cauză ori din altele, feciorii de la st. comp. au primit ordin strict, ca în toată seara să aibă pachetul totul în tornitar și sac, așa încât în tot momentul să fie gata de alarmă și de plecare. Li s-a interzis ca noaptea să se dezbrace.

14. IV. Miercuri

Ziua a trecut cu bine. Oamenii noștri au lucrat ziua. Nimic nou.

15. IV. Joi

Ca ieri. Nimic nou afară de împrejurarea că râul Czerno cam de la 10 a. m. a început a crește în mod suspect. Noaptea la ora 2 compania noastră a fost alarmată ca să iasă la lucru. Trebuiau arbitării să sape canale pe care să deie direcțiuni diferite apei, care la ora 11 din noapte a crescut teribil. Să dă cu socoteala sigură că rușii au oprit apa, apoi i-au dat drumul cu scopul să inunde tranșeele și tunurile noastre. Își și ajungeau scopul, dar compania noastră, cu ajutorul sapeurilor de la Alba-Iulia, lucrând cu zor, au salvat deocamdată situația.

16. IV. Vineri

Compania noastră, cu întreruperi în vremea mâncării, a lucrat tot la apă care începea a scădea. Noaptea, la partea stângă de la Dombrowa, a fost atac vehement.

17. IV. Sâmbătă

Ziua s-a strecurat cu pace, deși ziua noaptea s-au auzit pușcături răzlețe de patrulare.

IUSTIN SOHORCA

Se spune că în frontul rusesc în locul basarabenilor ce au fost față-n față cu regimentul 31 au adus mongoli. Râul Czerno a început să scadă în mod simțitor. Seara am făcut o vizită colegilor B., R. și M. am povestit multe, de toate. Printre vorbe, colegul R. mă întreba că eu am cunoștință despre trista lui întâmplare ce a avut-o cu sergentul Hugel când au fost noaptea alarmați la apă (15. IV.)? răspunzându-i că nu știu nimic a început a-mi povesti cu lacrimi în ochi că sergentul Hugel l-a bătut formal. Lucrul s-a petrecut astfel. Tags. Kopr. Istrate și ins (...). Dindelegan au primit ordin să alarmeze compania. Au luat satul de la un capăt la altul, mergând din casă în casă. mai pe urmă au ajuns în celălalt capăt unde locuiau susnumiții

Situația militară.

Corpurile de trupă și serviciile în care a executat serviciul sau a fost concentrat	Grade și funcțiuni	Datale înaintărilor în grad, numirilor în funcțiuni și a diferitelor concentrări.	N-rul Inaltului Decret sau ordinul în baza căruia s'a făcut mutațiile.
Reg. 100 Inf.		1. V. 1919	
		15. II. 1920	ad. H. E. B.
		Dembil:	2111
Reg. 84 Inf.		1. VII. 1923	o. Zi
		Yumud.	720
	Subst. ref.	20. III. 1924	V. D.
		lucrat în	1/2 719
		anuale dr. Arminel	o. Zi
			290
		1922 59	Dapru
		Juristul H. S. P.	
		Comandant P. P. P.	
		1003	
		La P. P. P.	
O.R.M.	"	10. IV. 1925	P. U. P.
			1820/25

colegi. Se înțelege că acei care au fost alarmați prima dată s-au gătat și au ieșit în grabă, iar cei ce au fost alarmați mai în urmă nu au putut ieși deodată cu ceilalți și cu câteva minute mai târziu. Sergentul sta în drum urlând și suduind groaznic crezând că cu acestea va scula și îmbrăca oamenii mai iute. În urma aceasta, colegul R. a tras o fugă de acasă până la locul de adunare, urmat de ceilalți colegi și de alți oameni cu care locuia împreună. Trecând pe lângă sergent, acesta i-a tras câteva cu sabia peste spate, mai dându-i și câțiva pumni. Colegul R. a zis cu vorba blândă: „D-le sergent, nu da că nu-s de vină”, la care, ca răspuns, a urmat o ploaie de pumni și palmi pe unde a ajuns peste spate, cap și obraz. Mai trist în lucru este că de o latură sta și privea nepăsător d-l oberlaintnant dr. Jakobi.

Mânia, mirarea și scandalizarea de acest fapt trist, că un inteligent învățător să fie palmuit de un vântură țară, așa din senin, îmi întunecă judecata limpede așa încât, afară de constatarea faptului ce-l induc la răvaș, alt comentariu nu pot face acum. De altcum faptul constat și judecat drept să comenteze singur.

18. IV. Duminică

Oamenii au lucrat la întărirea șanțurilor de rezervă. Noaptea a fost atac rusesc. Am înțeles că R. în 7 l. c., stil vechi, va mobiliza.

19. IV. Luni

Oamenii și-au continuat lucrul de ieri. Noaptea iarăși a fost atac și foc vehement în partea din față a comunei Kalinkowa. H. a declarat răs. R. face ult. preg.

20. IV. Marți

S-a continuat lucrul la întărirea șanțurilor de rezervă. După amiază, cam la ora 6, prin o pruncă ce a adus-o un husar compania noastră s-a mutat în comuna Kutuzov, aflătoare la dreapta de Dombrowa, depărtare de 2 km. Sapeurii de la Alba-Iulia, mâine dimineață, au să meargă la Piotrkow unde vor începe la pregătirea unei căi ferate spre Rosenberg. Să spună că în ajutorul lor vor veni 1.000 nemți și o speranță că și compania noastră va merge la acest lucru. Noaptea a fost atac strașnic către comuna Kalinkow. Veștile din zilele trecute se pare că se confirmă.

21. IV. Miercuri

Nimic nou. Oamenii noștri au lucrat ziua. Se spune că regimentul 82 și 62 pleacă din Polonia. E bătător la ochi acest fapt deoarece majoritatea soldaților sunt unguri. Tunul a sunat rar.

22. IV. Joi

Compania a lucrat ziua până la ora 2 d. m. când au fost chemați în sat să se odihnească până la patru și jumătate când, împreună cu sapeurii din Austria, au trebuit să plece la lucru de noapte. Să spună că din regimentul 82 și 4 aleg numai soldați unguri și-i trimit în alte locuri. Unde?... Căci soldații români – zice-se – să dau prinși foarte iute. Cam la orele 5 d. m. a tunat ca vara și a plouat ploaie caldă de vară.

23. IV. Vineri

Oamenii au lucrat noaptea. Astăzi toată compania a fost vaccinată contra tifosului și holerei. Tunul a sunat sub seară. Noaptea atac.

24. IV. Sâmbătă

Cu toată durerea ce a produs-o vaccinul, oamenii au fost scoși la lucrul peste cvartir. Aceasta este foarte grabnic.

25. IV. Duminică

Ca ieri. Nimic nou că noaptea au fost atacuri vehemente. Spun oamenii care au lucrat noaptea, că au auzit strigătul de „ura”, dar cine l-a strigat nu știu nici ei.

26. IV. Luni

Oamenii noștri au lucrat la un pod ziua. Tunurile ziua, apoi noaptea când au fost patru atacuri vehemente, au sunat teribil.

27. IV. Marți

Tot ca ieri. Se observă o mișcare neobișnuită în partea contrară. Tunurile lor, care păreau până acum mute, au început a vărsa foc viu. Să vede că se pregătesc sau au intrat în ofensivă.

28. IV. Miercuri

S-a lucrat tot la pod. Ziua, după amiază, rușii au bombardat un sat aprinzându-l. satul se află de la Kalinkow aproape 1 km. și de Kutuzov 3 km. priveam cu groază cum se sparg brandurile și granatele. Seara la st. comp. a fost adus un prizonier rus cu nume Artene.

29. IV. Joi

Compania a lucrat laolaltă cu prizonierii de la Linz. După amiază s-a început o canonadă de credeai că piese lumea ținând cam trei sferturi de oră. Multe din granatele dușmane au căzut aproape de Kutuzov, 0,5-1 km. S-a instalat în această comună stațiune pentru telegraf fără fir. La casa aceea și la așezarea aparatului a lucrat și compania noastră.

30. IV. Vineri

Nimic nou. Tunurile au sunat ceva mai rar decât ieri.

1. V. Sâmbătă

Ca ieri. Dimineața apărând un aeroplan german, rușii au deschis un foc viu de tunuri contra lui fiindcă a voit să stabilească și să arate la ai noștri distanța și direcțiunea unui turn de biserică din un sat în care rușii au stațiune de observat și mitraliere. Nici aeroplanul nu i-a succes, dar nici tunurile rusești nu i-au stricat nimic. După multă trudă și virajuri energice pe deasupra pozițiilor noastre și rusești a aterizat între Dombrowa și Jaksonek rămânând acolo până la amiază.

2. V. Duminică

Liniște. Compania a avut rast. Caporalul de zi a dus poruncă că oamenii trebuie conduși la serviciul divin ce se celebrează în liber. Sergentul H. a ripostat cu indignare: „eu la biserică nu merg căci sunt social-democrat”. În fine, a fost dată porunca ca cine vrea, să meargă. Am fost plecați în direcție greșită, poate cu intențiune. N-am aflat nici acum unde s-a celebrat serviciul divin, căci pe când noi umblam căutând spre răsărit de la Kutuzov, pe atunci ruga se celebra spre sud de la Dombrowa. Compania de stab a fost condusă cu muzica în frunte. Deosebire... între comandanți.

Luni. 3. V. Sâmbătă. 8. V.

Compania a lucrat mereu ziua și noaptea la sfarm și în dosul lui. În toată noaptea ai noștri deschideau foc îngrozitor de tunuri bombardând pozițiile rusești. Jumătăți de oră ferestrele casei se clătinau, ba ușa se deschidea de tremurul ce-l produceau bubuiturile. Se produceau adevărate cutremure de pământ.

În 6. V. au vaccinat pe telefoniști. După vaccinare, unul a căzut în curtea unei case murind pe loc. alți doi s-au îmbolnăvit grav. Mortul a fost transportat la Piotrkow spre a fi secționat. Când au ajuns cu el acolo, cel ce l-a dus a fost apostrofat de ce l-a dus: „Duceți-l de aici”. L-au îngropat.

În 7. V. am auzit că arbitărul Tămaș Gavrilă a murit în un spital.

JURNAL DE FRONT – V –

9. V. Duminică

Zi frumoasă. Compania a avut fericirea să asculte serviciul divin în limba noastră și să se împărtășească cu Sfintele Taine a cuminecăturii. După amiază au apărut două aeroplane germane făcând virajuri deasupra pozițiilor rusești. A fost viu de tunuri. Noaptea, ai noștri, au făcut atac vehement.

10. V. Luni

Zi agitată. Cu puține întreruperi, tunurile de câmp și grele toată ziua au deschis focuri vehemente. Seara la ora 8, apoi noaptea târziu, în mai multe rânduri, la bombardări, a luat parte și infanteria. Kirowul îmi va rămâne pur rea în memorie, dar focul de tunuri și tot felul de arme deschis în fața Kutuzovului încă nu-l voi uita. Să susține vestea că rușii din partea aceasta se vor retrage, iar ai noștri au să facă atac în careva noapte.

Compania a lucrat până la ora 1 ziua când a venit acasă unde s-au pregătit pentru lucrul de noapte. De câteva zile stăm cam gata de plecare.

11. V. Marți

Compania a lucrat noaptea foarte aproape de șfarm prin un foc teribil de puști. Spun oamenii că umblau gloanțele printre ei ca albinele, ba unuia i-au perforat mantaua. A fost un atac vehement.

12. V. Miercuri

Compania n-a lucrat de loc. toată ziua, cu puține întreruperi, a fost foc teribil. Noaptea, tunarii de la Kutuzov au schimbat locul cu alții de la stânga. Se susține vestea că rușii se retrag spre nord, de aceea s-a dat ordin să fim gata de plecare.

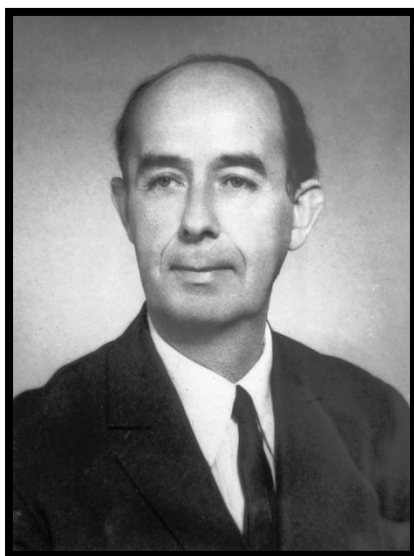
(va urma)

O TÂRZIE ADUCERE AMINTE

Altceva despre Eminescu: iubirea lui

OCTAVIAN SCRIDON

S-au înnegrit sute și mii de pagini cu povestea tristă a marelui poet, încât ar fi cel puțin fastidios să-ți propui a mai spune ceva inedit. Maeștrii pricepuți ai condeiului au căutat să lumineze până și cele mai ascunse taine din trudnica existență a aceluia care a izbutit să ridice graiul românesc pe cele mai înalte culmi ale gândirii umane. Și dacă, nesocotind acest adevăr, totuși încercăm să spunem ceva la aniversarea morții lui Eminescu, apoi o facem sfătuiți de credința că o latură, copleșitor de bogată din epoca poetului, a fost adeseori nesocotită. Este poezia de dragoste, lângă care ne apropiem întotdeauna. un tânăr profesor universitar ne spunea odată că aici trebuie căutat specificul poeziei eminesciene. Ideile sale filosofice, pesimismul lui, despre care s-a vorbit atâta – uneori fără prea multă dreptate – au făcut parte din curentul vremii și au fost rodul

cunoștințelor însușite la Viena și Berlin. Firește, aceste idei circulau atunci, au fost îmbrăcate în haina noastră națională, dând o nouă expresie necunoscutului tezaur de gândire al neamului. Meritul acesta copleșitor, pentru limba și cultura românească, a aruncat o umbră, oarecum îndreptățită, asupra versurilor în dosul cărora se ascundea tinerețea poetului, cu toate păcatele ei.

Iată de ce, cu gândul înălțat, vom încerca să desprindem din versurile marelui poet pe acelea care ni-l arată înlănțuit în mrejele în care fiecare dintre noi a fost sau este înlănțuit.

De la început trebuie să constatăm că din întreaga activitate poetică a lui Eminescu transpiră o tristețe reținută. Aminteam mai înainte că s-a făcut prea mult caz – și pe nedrept – de pesimismul poetului nostru. Dacă, mânați de simțul realităților, vom urmări cu obiectivitate poezia eminesciană, din acest punct de vedere, va trebui să recunoaștem că adevăratul pesimism al lui Eminescu nu întrece niciodată acel ton elegiac din *Mai am un singur dor*:

*Și nime-n urma mea
Nu-mi plângă la creștet,
Doar toamna glas să dea
Frunzișului veșted*

Așadar, poetul n-a vrut să știe că în fața mormântului său va străjui o durere înlăcrimată; dar nici moartea nu și-ar fi vrut-o primăvara, în mijlocul codrului înverzit, despre care spunea undeva:

OCTAVIAN SCRIDON

*Codrule cu râuri line
Vremea trece, vremea vine:
Tu din tânăr precum ești,
Tot mereu întinerești*

(Revedere)

L-ar fi supărat, poate, în clipa morții, primăvara aceasta cu ciripit de păsări și șipot de izvoare, de aceea doar toamna, cu nostalgia poienilor dezgolite, „glas să dea frunzișului veșted”.

Acest pesimism atenuat, această tristețe dulce o vom întâlni la fiecare pas în poezia eminesciană. Foarte arareori este trecută această măsură.

Trecând acum la poezia cu caracter erotic nu vom putea trece peste adevărul că această parte a activității lui poetice ne descoperă un Eminescu veșnic în așteptare, veșnic dorind și nădăjduind, dar, în același timp, un Eminescu răsplătit întotdeauna cu cele mai amare dezamăgiri:

*Dorește atât de mult:
Să sărim în luntrea mică
Îngânați de glas de ape
Și să scap din mână cârma
Și lopețile să-mi scape*

*Să plutim cuprinși de farmec
Sub lumina blândeii lune,
Vântu-n trestii lin foșnească,
Unduioasa apă sune.*

(Lacul)

I-ar fi fost dată însă o prea mare fericire acestui urgisit de propriul lui destin și atunci:

*Dar nu vine. Singuratic
În zadar suspin și sufăr
Lângă lacul cel albastru
Încărcat cu flori de nufăr*

(Lacul)

La fiecare pas, după ce poetul se lasă dezmiardat de speranțele cele mai azurii, trebuie, în cele din urmă, să vadă ca totul n-a fost decât un vis sortit destrămării:

*Și lăsându-te la pieptu-mi,
Nu știam ce-i pe pământ
Ne spuneam atât de multe
Făr-a zice un cuvânt.*

Era necesară însă constatarea, tristă, pentru sufletul celui ce mai spera:

*Altul este al tău suflet,
Alții ochii tăi acum;
Numai eu rămas același
Bat mereu același drum.*

(Pe aceeași ulicioară)

Te mișcă, parcă, suferința aceasta care vine haină să răsplătească o iubire fără de margini:

*Atâta murmur de izvor,
Atât senin de stele,
Și un atât de trist amor
A, îngropat în ele.*

*Din ce noian îndepărtat
Au răsărit în mine!
Cu câte lacrimi le-am udat,
Iubito, pentru tine!*

O TÂRZIE ADUCERE AMINTE - Altceva despre Eminescu: iubirea lui

Intensitatea iubirii poetului se poate vedea din cuvintele prin care se desparte de iubita lui:

*Și când se va întoarce pământul în pământ
Au cine o să știe de unde-s, cine sunt?*

*Ci eu aș vrea ca unul venind de mine-aproape
Să-mi spuie al tău nume pe-nchisele-mi pleoape
Apoi – de vor – m-arunce în margine de drum,
Tot îmi va fi mai bine ca-n ceasul de acum*

(Despărțire)

În întinsul acestei ceruite activități poetice se conturează doar câteva poezioare care aduc o atmosferă mai senină, mai fericită:

*Amândoi vom merge-n lume
Rătăciți și singurei,
Ne-om culca lângă izvorul
Ce răsare sub un tei.*

*Adormi-vom, troieni-va
Teiul floarea-i peste noi,
Și prin somn auzi-vom bucium
De la stânele de oi.*

(Povestea codrului)

*E-un miros de tei în crânguri
Dulce-i umbra de răchiți
Și suntem atât de singuri
Și atât de fericiți.*

(Lasă-ți lumea ta uitată)

Vom isprăvi șirul citațiilor cu două strofe din „Dorința”, care vor fi în măsură să facă dovada armoniei pure a versurilor lui Eminescu, precum și a duioșiei specifice poeziei eminesciene:

*Pe genunchii mei ședeai-vei
Vom fi singuri, singurei,
Iar în păr, înfiorate,
O să cadă flori de tei*

*Adormind în armonia
Codrului bătut de gânduri
Flori de tei deasupra noastră
Or să cadă rânduri, rânduri.*

Am încercat să oferim cititorilor noștri câteva indicații asupra poeziei cu caracter erotic a lui Eminescu. Fără îndoială că numeroase specifice și relații interesante în legătură cu această poezie, au fost, în mod total, neglijate.

Ținta noastră a fost însă de a da un îndemn călăuzitor pe drumul cunoașterii unei opere care a ridicat tezaurul literar al neamului nostru la o treaptă cel puțin egală cu a celorlalte țări europene.

Acum, când a cincizecea primăvară își cerne florile peste mormântul celui mai mare și celui mai nefericit poet al nostru, se cuvine, ca în semnul celui mai pios omagiu, să străbatem sfioși paginile pe care el le-a scris într-atâtea nopți nedormite.

Să fim încredințați că nu facem mai mult decât îi datorăm¹.

¹ Năzuința, Bistrița, anul II, 1939, nr. 35 (30 iulie).

RĂNILE COMUNISMULUI

MEMORIU

ADRESAT CONSILIULUI POPULAR SÂNGEORZ-BĂI

ANTON BUGA
Preot greco-catolic

Subsemnatul Buga Anton domiciliat în orașul Sângeorz-Băi, strada Izvoarelor, nr. 67, vă aduc la cunoștință că la data de 10. XI. 1978 am înaintat Consiliului Popular o adresă în care am arătat că îmi este cu neputință să contractez porc și pentru a se stabili cele afirmate de mine corespund adevărului, să se deplaseze la fața locului cei competenți să stabilească la fața locului aceasta.

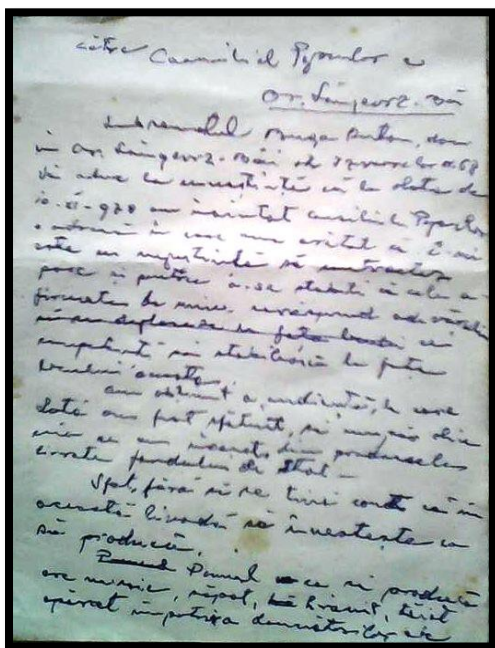
Am așternut cu credință la acea dată, am fost sfătuit să cumpăr din ceea ce am încasat din produsele livrate fondului de stat.

Sfatul, fără să se țină cont, că în această livadă se investește ca să producă.

Pomul ca să producă are nevoie săpat, hrănit, tăiat, apărat împotriva dăunătorilor¹(a se vedea facsimil nr. 1)...

... nu va avea grijă. Familii întregi mâncau scoarță de fag măcinată, urmând îmbolnăviri. Am plecat în căutare de hrană și, după mari greutăți, am reușit să mă întorc; ca un început, la ameliorarea situației, cu zece vagoane de porumb, așa am înlăturat spectrul foamei și am adus mulțumire în familii.

¹ În continuare lipsește pagina 2 a acestui manuscris, fapt pentru care trecem la pagina 3.

Facsimil nr. 1

În luna martie 1942, peste 60 de bărbați, noaptea, sculați din pat de către jandarmi, duși în localul primăriei, bătuți, puși în lanțuri și în colană sub escortă, pe jos, la Bistrița pentru a fi trimiși în Germania.

Pentru apărarea lor, am întocmit un memoriu și m-am dus, personal, în orașul Bistrița, m-am prezentat în fața comisiei germano-italiană, arătând toate samalvonicile și abuzurile îndreptate împotriva elementului românesc având drept translator pe părintele protopop Petrinjel.

Rezultatul intervenției a fost punerea în libertate a oamenilor. Am arătat numai câteva cazuri mai evidente.

Pentru toate acestea mi-am atras dușmănie de moarte din partea autorității.

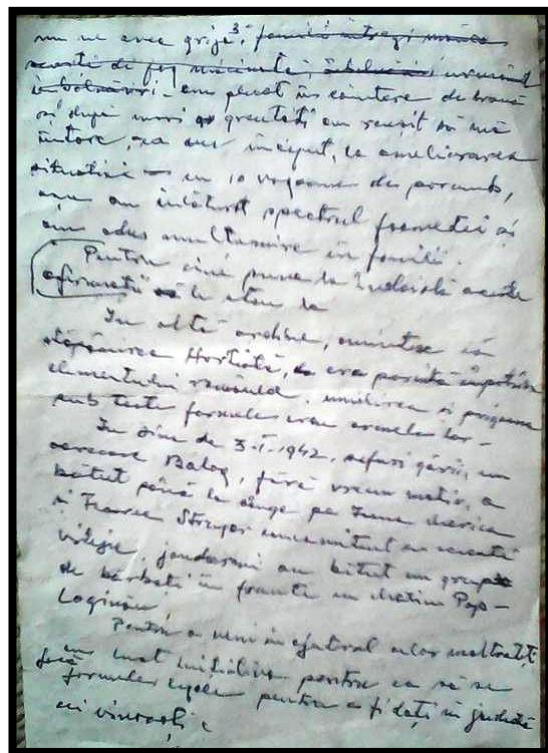
În zorii zilei de 24 august 1944 am fost arestat, cu cătușe pe mâini, în haină proțească, am fost trecut între baionete printre soldații diviziei a șaptea de honvezi, care erau în alarmă, am fost scuipat (Facsimil nr. 3) și până la primărie erau tot o flegmă de sus până jos și maltratată în mod sacadat și apoi transportată la închisoarea militară din Bistrița împreună cu alți 16 din județ.

Pentru cine pune la îndoială aceste afirmații le stau la... În alte ordine, amintesc că stăpânirea hortistă ce era împotriva elementului românesc, umilirea și prigoana sub toate formele erau armele lor.

În ziua de 3. I. 1942, șeful gării, un oarecare Balog, fără vreun motiv, a bătut până la sânge pe Ioan Marica și Traian Strugar. Susnumitul, cu aceeași vitejie, jandarmii au bătut un grup de bărbați în frunte cu Maxim Pop – Loginău.

Pentru a veni în ajutorul celor maltratați am luat inițiativa pentru ca să se facă formele legale a fi dați în judecată cei vinovați (Facsimil nr. 2).

Facsimil nr. 2

Poezia sângeorzană aservită comunismului în ziarul *Ecoul*

Alexandru Dărăban

Motto:

„Cred că l-ați cunoscut pe Mihail Sadoveanu. Sunteți bun să-i faceți portretul?

- Să vă relatez... scene autentice: 1)... Mihail Sadoveanu, președinte al prezidiului Marii Adunări Naționale, primește un ziarist căruia îi acordă un interviu. Li se servește un uriaș platou cu sandvișuri de tot felul. Sadoveanu le mănâncă pe toate, minus unul. Pe acesta, ultimul, îl rupe în două și-i întinde gazetarului o jumătate grăind: vezi, sunt comunist, împart frățeste tot ce am...3) A tradus din Psalmi cu ajutorul unui ebraist: Moses Duff. S-au împrietenit. Duff dă de înțeles că după a lui părere artistul nu trebuie să „se vândă” politicii. Sadoveanu, atunci, îi mărturisește: Ce vrei, ce vrei, ce nu face omul pentru o pâine? Da, Coane Mihai, zice Duff, pentru pâine da, multe – n-are încotro, dar nu pentru o felie de cozonac...”¹

Instalarea regimului comunist în România a însemnat intervenția și controlul politicului asupra tuturor compartimentelor vieții. Partidul Comunist, ca *forță conducătoare în Stat*, ca putere absolută, a dezvoltat o acțiune susținută de legitimare a intereselor sale, recurgând la diferite tipuri de constrângeri. Cultura și literatura au jucat un rol important în arsenalul de dominație, fiind politizate și subordonate puterii.

Poezia, căreia i se trasase misiunea de a însufleți, prin mesajul ei, crezul înalt al partidului, era una de tip agitatoric, cu un mesaj accesibil, care să poată ajunge la *oamenii muncii*, fără a face concesii artei imperialiste, formale și cosmopolite, sau artei decadente, burghezo-moșierești. Temele erau prosovietice sau antiimperialiste, legate de viața *nouă de la orașe și sate*, de omul *nou* și izbânzile sale, de partid și binefaceri sale. Prezentul luminos, în contrast cu trecutul întunecat, comunistul - eroul civilizator, victoriile de pe marile șantiere, colectivizarea agriculturii ș.a., reprezentau realități mărețe, demne de inspirația poetică. Formula consacrată era cea a poemelor narrative, scrise într-o limba *pe înțeles*, în care

¹ Zaharia Sângeorzan, *Nicolae Steinhardt răspunde la 365 de întrebări incomode adresate de Zaharia Sângeorzan*, București, Editura Revistei Literatorul, 1992, p. 16.

adeseori erau imitate structuri poetice cunoscute de tipul baladei populare, al versului eminescian, coșbucian etc.

Odată cu venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu în anul 1965, precum și cu alegerea lui în funcția de președinte a țării în anul 1974, cultul liderului a devenit *primus*. În urma acestui act a început constituirea modelului autohton a cultului personalității lui Nicolae Ceaușescu.

Intrarea Elenei Ceaușescu în Biroul Permanent al Comitetului Politic Executiv a avut un efect și în dezvoltarea cultului personalității, devenind un *subiect complementar* important în omagierea liderului român. În anul 1979, aniversarea Elenei Ceaușescu a fost comemorată în mod fastuos, a fost omagiată ca întruchiparea femeii și mamei ideale, devenind simbolul unic al tovarășiei.

Manifestările, festivitățile naționale tipice – cum ar fi *Cenaclul Flacăra*, *Cântarea Românie*, *Daciada*, etc. – au avut un rol însemnat în formarea imaginii cuplului prezidențial. *Cenaclul Flacăra*, definită ca un curent artistic și cultural, lansată în anul 1973 de către poetul Adrian Păunescu, a fost de fapt o manifestare în slujba cultului personalității, cu o tendință naționalistă puternică, care a influențat evoluția elementelor naționaliste în reprezentarea liderului român.

Festivalul național *Cântarea României* de fond a fost tot un manifest cultural național, dar spectacolele patriotice, simbolurile semiarhaice folosite în evenimente s-au centralizat la glorificarea și omagierea Ceaușeștilor. Cuvintele cheie în formarea spectacolelor prezentate în cadrul *Cântarea României* au fost patriotismul, etica socialistă, dezvoltarea, noțiuni folosite de către retorica naționalistă ceaușistă.

Manifestările tipice comuniste, cum ar fi 1 Mai, 23 August – ca sărbătoarea națională de eliberare de sub jugul fascist – au primit o conotație naționalistă, și serbarea unirii principatelor sub conducerea lui Mihai Viteazul au implementat elementele arhaice în cultul personalității. În urma acestor evenimente s-au conturat formele tipice naționaliste în reprezentarea liderului, cum ar fi moștenitorul demn, patriotul, și combinația Ceaușescu-România.

După unele cercetări, analizarea, interpretarea, categorizarea și sistematizarea atributelor apărute în presa comunistă din județul Bistrița-Năsăud, practic în singurul ziar ce apărea – *Ecoul* – în jurul evenimentelor sus amintite, reprezentarea liderului se bazează pe următoarele teme:

- Omul de stat desăvârșit;
- Comunistul bun;
- Pater universalis;
- Omul de știință, ideolog;
- Persoana multilateral dezvoltată;
- Moștenitorul demn, patriotul, combinația Ceaușescu-România;
- Marele arhitect;

Poezia sângeorzană aservită comunismului în ziarul *Ecoul*

- Luptătorul pentru pace¹.

Imaginea Elenei Ceaușescu a fost concepută după chipul femeii comuniste ideale, după anii optzeci reprezentarea Elenei a primit un substrat naționalist. Reprezentarea Elenei Ceaușescu în ziarul *Ecoul*, erau următoarele:

- Revoluționara și tovarășa;
- Conducătoarea în partid;
- Omul de știință și luptătoarea pentru pace;
- Mater universalis².

Au fost mulți poeți din județ care au aderat acestor deziderate înalte ale vremurilor respective, fără nicio jenă (unii dintre ei motivând că așa au fost timpurile, că altfel nu puteau publica), amintind aici pe: Luca Onul, George Roș, Viorica Viman, Alexandru Cristian Miloș, Ioan Borșa, Anton Oproaie, Dumitru Vârjan, Nicolae Băciuț, Olimpiu Nușfelean, Ion Cățcoveanu, Ioana Orban, George Gavriluțiu, Ștefan Veșcari, Cleopatra Lorințiu, Aurel D. Câmpeanu, Adrian Misiuga, Emil Dreptate, Grigore Jucan, Virgil M. Rațiu, Tănase Coroș, Vasile Dâncu, Radu Băieșu, Maria Leuca, Ioan Mihail Popa, Ileana Șerban, Mirela Duma, Albert Lucaci, George Simion, Dumitru Andrașoni, Ioan Pupeză, Vasile Dohotari, Gavril Moldovan, Nicolae Vereș, Ion Chiuzan, Radu Lucaci, Ioan Pinte, Claudiu Moldovan, Ioan Șimon, Maria Olteanu, Octavian Nechiti, Sandu Lărgeanu, Traian Andronesi, Ioan Mangu, Victoria Nalaț, Sandu Ștefănescu, Ioan Mărgineanu, Corina Soroceanu, Pavel Pereș, Cornel Udrea, Aurel Rău, Ioan Alexandru, Corneliu Anca, Viorel Varga, Iosif-Leon Grapini, Ion Negru, Mihai Lucian Valea, Petre Pop. În această mișcare literară au fost angrenați elevi de gimnaziu și liceu sub directa îndrumare a mentorilor lor.

Cenaclurile literare, cercurile literare de creație constituiau cadrul principal de *afirmare a vocației creatoare a celor cu preocupări în acest domeniu*, menționa într-un articol scris de Octavian Nechiti³ în ziarul *Ecoul*. Acesta își continua articolul prezentând crezul și simțământul creației celor ce se întruneau lunar ca membri ai cenaclului *Andrei Mureșanu*. Continuă autorul articolului că „la edițiile Festivalului muncii și creației *Cântarea României*, membrii cenaclului Ioan Mihail Popa, Iustina Sime, Ioan Negru, Ileana Șerban au ocupat locuri fruntașe în etapa republicană. Pe lângă ședințele de atelier, în planul de muncă erau prevăzute manifestări ca: recitaluri de poezie, montaje de versuri, creații proprii și colaje pentru sărbătorirea unor zile festive și aniversare, precum și dezbateri privind abordarea unor genuri literare, propice oglindirii activității tumultuoase a oamenilor muncii din țara noastră...⁴. Pe lângă publicarea unor creații în reviste și ziare, precum și în culegeri pe plan județean, membrii cenaclului au organizat și susținut în cadrul clubului *Hebe* al stațiunii, în cadrul unor spectacole, montaje de versuri sub genericul: *Inscripții someșene, Scrisoare către*

¹ Mate Erzsebet, *Tipologia cultului personalității în dictatura lui Nicolae Ceaușescu (1965-1989)*, Teză de doctorat (rezumat), Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, 2013, pp. 10-11.

² *Ibidem*, p. 12.

³ *Ecoul*, Bistrița, Anul XX, 1987, nr. 1735, p. 6.

⁴ *Ibidem*.

țară, *Epocă de lumină și glorie, Cântec tânăr sub tricolor*, etc., care au îmbogățit repertoriul artistic al Casei de cultură din localitate...”¹.

În rândurile ce urmează vom prezenta creații ale unor poeți care își desfășurau activitatea în Sângeorz-Băi, remarcându-i pe Octavian Nechiti, Ioan Mihail popa, Ion negru și Ileana Șerban.

Octavian Nechiti

Cânt de august

Arc de triumf
pentru malul visurilor
milenare.
Timp nou
de mii de conștiințe.
Crai nou
August de foc
slăvit de jertfe
cântat de împlinirile
acestei epoci de aur².

Sunt mândru să trăiesc această zi!

Sunt prea puține
cuvintele
în această zi
pentru urarea
ce din suflet nutresc.
Sunt prea palide
florile
pentru flacăra
ce în inimă port.
Slăvit fie numele
celui ce conduce poporul
pe înălțimi
de împlinire
unde se tipăresc
filele istorice
ale epocii CEAUȘESCU³.

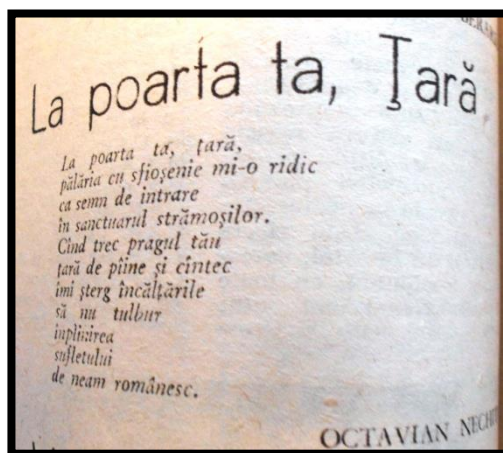
¹ *Ibidem*.

² *Idem*, Anul XVIII, nr. 1653, p. 6.

³ *Ibidem*, nr. 1624, p. 3.

La poarta ta, țară

La poarta ta, țară,
pălărie cu sfoșenie mi-o ridic
ca semn de intrare
în sanctuarul strămoșilor.
Când trec pragul tău
țară de pâine și cântece
îmi șterg încălțările
să nu tulbur
împlinirea
sufletului
de neam românesc¹.

Patrie de soare

Cuib de vulturi și de soare
Plămădit din lut de dor
Greul tău trecut mă doare
Pe Columnă când cobor
Azi de aceea cu ardoare
Te cântăm sub tricolor
Cuib de vulturi și de soare
Plămădit din lut de dor
Cresc pe brazde noi izvoare
Sub chezași cârmuitor
Dând noi sensuri viitoare
Timpului înălțător
Din cuib de vulturi și de soare².

Cânt pentru Transilvania

Vatră a focului viu
împlinind țara
sub cerul neatârării.
Plai predestinat
pentru legământul
românului cu pământul
și cântecul.

Pisc al întregului de țară
slobodă și curată
ca o dimineață.
te cânt azi
în imnul bucuriei
cu armonii din doina soarelui
ce răsare

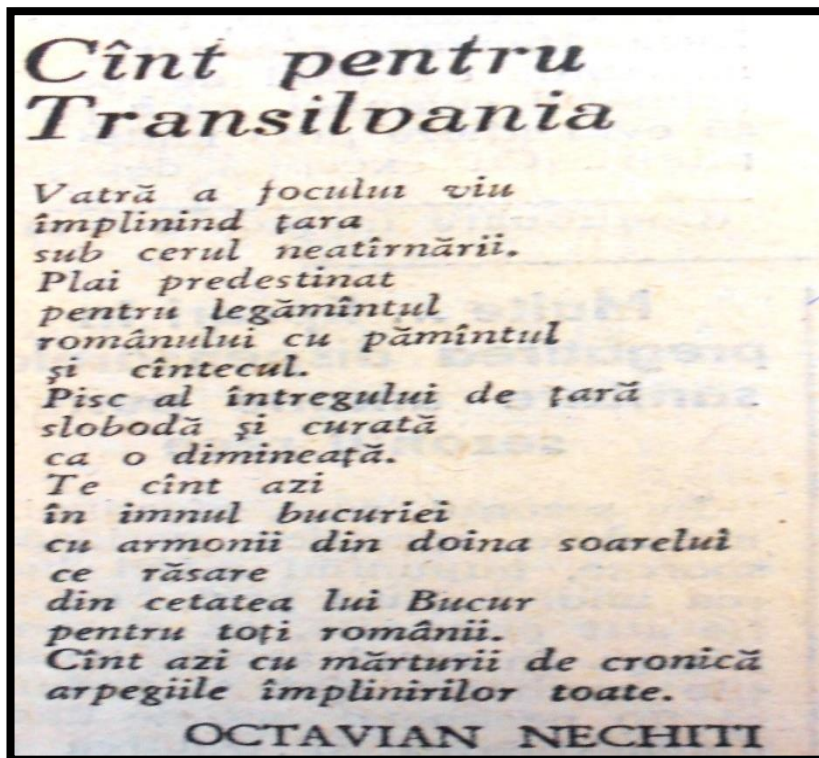
¹ *Idem*, Anul XIX, 1986, nr. 1696, p. 6.

² *Idem*, Anul XX, 1987, nr. 1777, p. 2.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

din cetatea lui Bucur
pentru toți românii.

Cânt azi cu mărturii de cronică
Arpegiile împlinirilor toate¹.

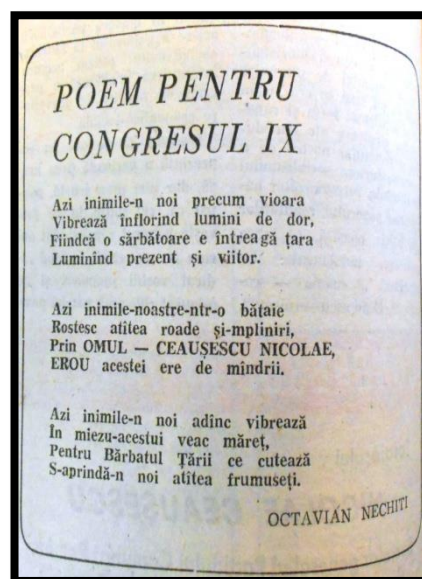

Poem pentru Congresul IX

Azi inimile-n noi precum vioara
Vibrează înflorind lumini de dor,
Fiindcă o sărbătoare e întreaga țară
Luminând prezent și viitor.

Azi inimile noastre-ntr-o bătaie
Rostesc atâtea roade și-mpliniri,
Prin OMUL – CEAUȘESCU NICOLAE,
EROU acestei ere de mândrii.

Azi inimile-n noi adînc vibrează
În miezu-acestui veac măreț,
Pentru Bărbatul Țării ce cutează
S-aprindă-n noi atâtea frumuseți².

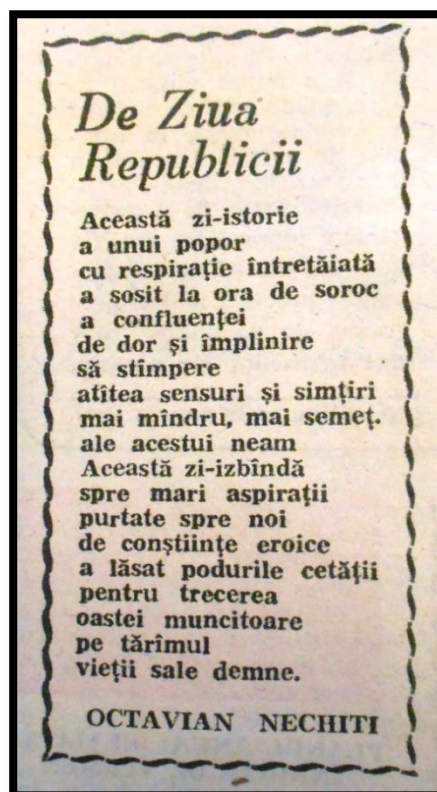

¹ *Idem*, Anul XXI, 1988, nr. 1824, p. 2.

² *Ibidem*, nr. 1808, p. 2.

De ziua Republicii

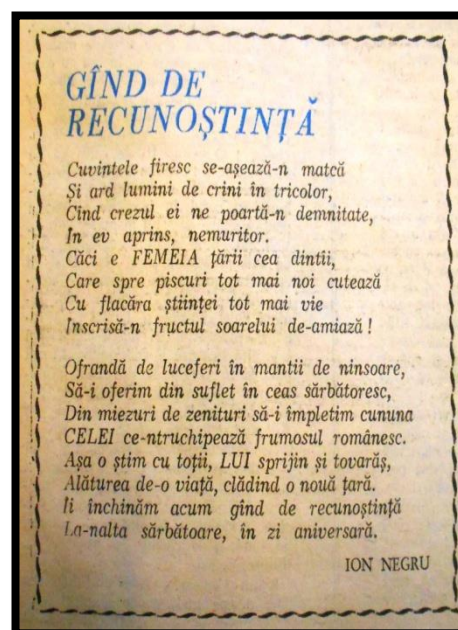
Această zi – istorie
a unui popor
cu respirație întretăiată
a sosit la ora de soroc
a confluenței
de dor și împlinire
să stâmpere
atâtea sensuri și simțiri
mai mândru, mai semeț
al acestui neam.
Această zi – izbândă
spre mari aspirații
purtate spre noi
de conștiințe eroice
a lăsat podurile cetății
pentru trecerea
oastei muncitoare
pe tărâmul
vieții sale demne¹.

Ion Negru

Gînd de recunoștință

Cuvintele firesc se-așează-n matcă
Și ard lumini de crin în tricolor,
Când crezul ei ne poartă-n demnitate,
În ev aprins, nemuritor.
Căci e FEMEIA țării cea dintâi,
Care spre piscuri tot mai noi cutează
Cu flacăra științei tot mai vie
Înscrisă-n fructul soarelui de-amiază!
Ofrandă de luceferi în mantii de ninsoare,
Să-i oferim din suflet în ceas sărbătorec,
Din miezuri să-i împletim cununa
CELEI ce-ntruchipează frumosul românesc.
Așa o știm cu toții, LUI sprijin și tovarăș,
Alături de-o viață, clădind o nouă țară.
Îi închinăm acum gând de recunoștință
La-nalta sărbătoare, în zi aniversară².

¹ *Ibidem*, nr. 1830, p. 2.

² *Ibidem*, nr. 1780, p. 1.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Ioan Mihail Popa

Masa

Pâinea-și găsește chipul aici,
ochii tihnă-și împart,
ajungem acasă, suntem împreună,
străbunii poposesc între noi
ocrotindu-ne pâinea și sarea.
Altarul arșiței, altarul țărânei,
Sunt toți acasă, sunt toți?
Orice poveri ne încercă
Popasul infometează noi drumuri,
Suntem aici, la masa bătrânilor,
Am ajuns împreună acasă,
Holdele sub zăpezi presimțite ne ghicesc frunțile
Împlinind anotimpul¹.

Istorie

Simt rădăcinile adânci
Urcându-mi seva milenară
Urcând prin carpatine stânci
Spre fructul tău, străbună țară.

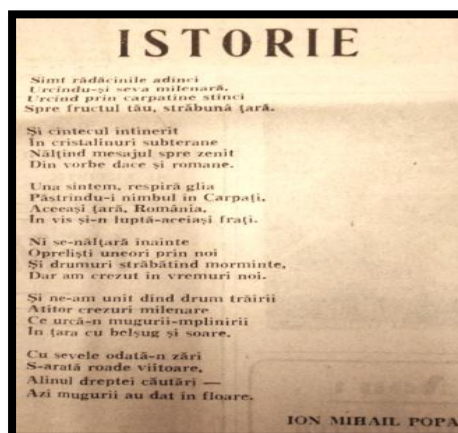
Și cântecul întinerit
În cristaluri subterane
Nălțând mesajul spre zenit
Din vorbe dace și romane.

Una suntem, respiră glia
Păstrându-i nimbul din Carpați,
Aceași țară, România,
În vis și-n luptă-aceeași frați.

Ni se-nălțară înainte
Opreliști uneori prin noi
Și drumuri străbătând morminte,
Dar am crezut în vremuri noi.

Și ne-am unit dând drum trăirii
Atâtor crezuri milenare
Ce urcă-n mugurii-implinirii
În țara cu belșug și soare.

Cu sevele odată-n zări
S-arată roade viitoare
Alinul dreptei căutări -
Azi mugurii au dat în floare².

¹ *Idem*, Anul VI, 1973, nr. 677, p. 3.

² *Ibidem*, nr. 781, p. 2.

Tricoloru-n sărbătoare

Măreț răgaz în ziua asta mare
Cum anii-n dorul lor nemărginit
Înalță curcubeu înalt spre soare,
E tricolorul nostru împlinit.

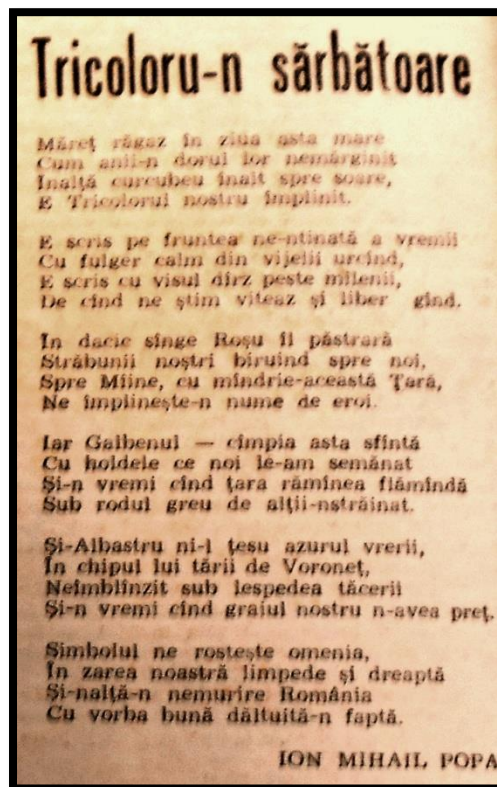
E scris pe fruntea ne-ntinată a vremii
Cu fulger calm din vijelii urcând,
E scris cu visul dârz peste milenii,
De când ne știm viteaz și liber gând.

În dacic sânge Roșu îl păstrează
Străbunii noștri biruind spre noi,
Spre Măine, cu mândrie această țară,
Ne împlinește-n lume de eroi.

Iar Galbenul – câmpia asta sfântă
Cu holdele ce noi le-am semănat
Și-n vremi când țara rămânea flămândă
Sub rodul greu de alții-nstrăinat.

Și-Albastru ni-l țes azurul vrierii,
În chipul lui țării de Voroneț,
Neîmblânzit sub lespedeă tăcerii
Și-n vremi când graiul nostru n-avea preț.

Simbolul ne rostește omenia,
În zarea noastră limpede și dreaptă
Și-nalță-n nemurire România
Cu vorba bună dăltuită-n faptă¹.

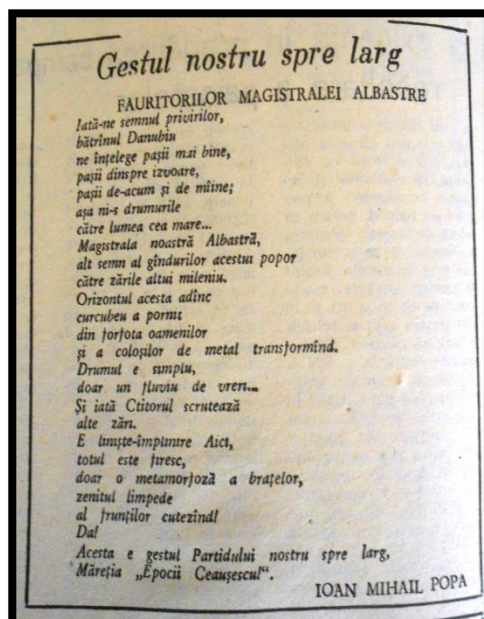
*Gestul nostru spre larg
Făuritorul Magistralei albastre*

Iată-ne semnul privirilor,
bătrânul Danubiului
ne înțelege pașii mai bine,
pașii dinspre izvoare,

pașii de-acum și de mâine;
așa ni-s drumurile
cătrecătre lumea cea mare...
magistrala noastră Albastră,

¹ *Idem*, Anul IX, 1976, Supliment „Ritmuri”, p. 14.

alt semn al gândurilor acestui popor
către zările altui mileniu.
orizontul acesta adânc
curcubeu a pornit
din forfota oamenilor
și a coloșilor de metal transformând.
Drumul e simplu,
doar un fluviu de vveri...
Și iată Ctitorul scrutează
alte zări.
E liniște-împlinire Aici,
totul este firesc,
doar o metamorfoză a brațelor,
zenitul limpede
al fraților cutezând!
Da!
Acesta e gestul Partidului nostru spre larg,
Măreția „Epocii Ceaușescu!”¹.

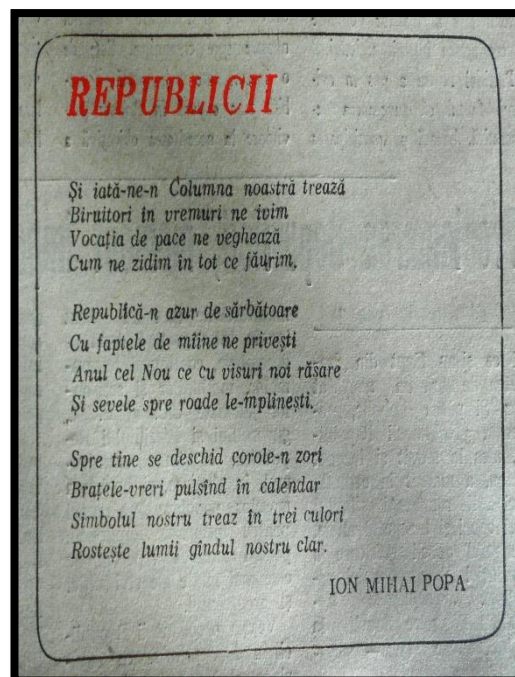

Republicii

Și iată-ne-n Columna noastră trează
Biruitori în vremuri ne ivim
Vocația de pace ne veghează
Cum ne zidim în tot ce făurim.

Republică-n azur de sărbătoare
Cu faptele de mâine ne privești
Anul cel Nou ce cu visuri noi răsare
Și sevele spre roade le-implinești.

Spre tine se deschid corole-n zori
Brațele-vveri pulsând în calendar
Simbolul nostru între trei culori
Rostește lumii gândul nostru clar².

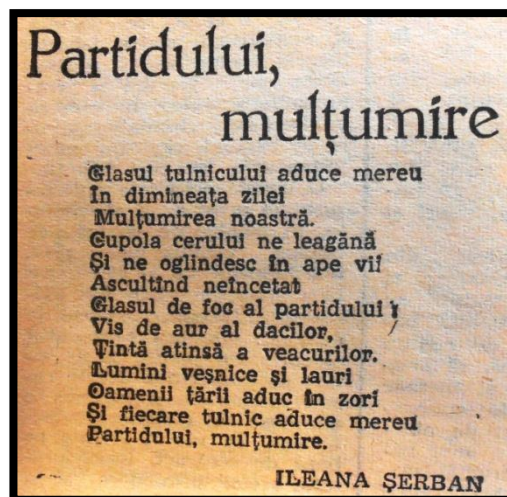
¹ *Idem*, Anul XVII, 1984, nr. 1591, p. 6.

² *Ibidem*, nr. 1620, p. 1.

Ileana Șerban

Partidului, mulțumire

Glasul tulnicului aduce mereu
În dimineața zilei
Mulțumirea noastră.
Cupola cerului ne leagă
Și ne oglindesc în ape vii
Ascultând neîncetat
Glasul de foc al partidului.
Vis de aur al dacilor,
Țintă atinsă a veacurilor.
Lumini veșnice și lauri
Oamenii țării aduc în zori
Și fiecare tulnic aduce mereu
Partidului, mulțumire¹.

Toate aceste creații prezentate au avut – după cum spunea Octavian Nechiti – „o finalitate educativ formativă, formând un cadru stimulat, favorabil pentru cei ce au închinat creații care s-au exprimat prin intermediul limbajului artistic, valorificându-și zestrea de imaginație, sensibilitate și dăruire creatoare².”

¹ *Idem*, Anul VIII, 1976, Supliment „Ritmuri”, p. 14.

² *Idem*, Anul XX, 1987, nr. 1735, p. 6.

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CASA DE CULTURĂ SÂNGEORZ-BĂI

**Atmosferă de gală și mare sărbătoare la Palatul Parlamentului din București:
Liga Studenților Români din Străinătate și-a premiat elitele, iar printre
cei 7 finaliști la categoria *Europa Post-Universitar* s-au numărat și
doi bistrițeni care profesează cu succes în Marea Britanie și Finlanda:
Ioan Petri și Crina Sămărghitean**

IOAN PETRI din Sângeorz-Băi

**doctor în cibernetică și statistică economică (la doar 27 de ani!)
la prestigioasa Cardiff University din Marea Britanie
și conferențiar universitar doctor al FSEGA din cadrul
Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca**

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229